

บทที่ 4

การศึกษาวงปีพათย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

บทนี้เป็นการศึกษาทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม ในบริบทที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวงปีพათย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ สภาพการณ์และปัญหาของการดำเนินการของวงปีพათย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งจะประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 4.1 การศึกษาและสำรวจวงปีพათย์ล้านนาในเขตจังหวัดเชียงใหม่
- 4.2 การคัดเลือกตัวอย่าง (Sampling) วงปีพათย์ล้านนาที่ทำการศึกษารั้งนี้
- 4.3 การศึกษาตัวอย่าง (Sample) วงปีพათย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่
 - 4.3.1 วงปีพათย์ล้านนาคณะเพชรพยอม
 - 4.3.2 วงปีพათย์ล้านนาคณะหนองสี่แจงศิลป์
 - 4.3.3 วงปีพათย์ล้านนาคณะป่าบางศิลป์
- 4.4 วิเคราะห์สภาพการณ์ ปัญหา ความสำเร็จของวงปีพათย์ล้านนา

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การศึกษาและสำรวจวงปีพათย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษาวงปีพათย์ล้านนาในครั้งนี้ ได้ทำการสำรวจหารายชื่อวงปีพათย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) จากนักดนตรีวงปีพათย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50 คน เพื่อสอบถามถึงวงปีพათย์ล้านนามีวงอะไรบ้าง และอยู่ในเขตพื้นที่ใดบ้าง ซึ่งผลการสำรวจพบว่าในจังหวัดเชียงใหม่มีวงปีพათย์ล้านนาดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ชื่อและที่ตั้งวงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อคณะวงปีพาทย์ล้านนา	ที่ตั้ง
1	คณะหัวฝายช้างคลาน	บ้านเลขที่ 106 ชุมชนหัวฝาย ตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2	คณะรักษาศิลป์	บ้านเลขที่ 59/34 ถนนสุริยวงส์ ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3	คณะศิษย์เจ้าพ่อสิงห์คำ	บ้านเลขที่ 39 ซอย 8 ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4	คณะก้องฟ้า	บ้านเลขที่ 5/2 หมู่ที่ 4 ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
5	คณะวัดเกาะกลาง	เลขที่ 67 หมู่ที่ 8 บ้านเกาะกลาง ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
6	คณะลำช้างเวียงพิงค์	บ้านเลขที่ 32 ถนนมูลเมือง ซอย 7 ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
7	คณะน้ำบ่อเย็นศิลป์	บ้านเลขที่ 32/3 หมู่ 11 ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
8	คณะเสนห์ล้านนา	บ้านเลขที่ 21 หมู่ 2 บ้านป่าข่อยใต้ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
9	คณะท่าไหมอิลศิลป์	บ้านเลขที่ 114/2 หมู่ 5 ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
10	คณะมิตรแก้วสหยาคำ	บ้านดอนชัย ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
11	คณะน้ำใจ	บ้านเลขที่ 53/1 หมู่ 6 ตำบลดอนแก้ว อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
12	คณะหนองสีแจ่งศิลป์	บ้านเลขที่ 137 หมู่ 8 ตำบลหนองสีแจ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
13	คณะป่าบางศิลป์	บ้านเลขที่ 113 หมู่ 4 ตำบลป่าบาง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
14	คณะสันตันทกอกศิลป์	เลขที่ 53 หมู่ 3 ตำบลดอนแก้ว อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อคณะวงปีพาทย์ล้านนา	ที่ตั้ง
15	คณะเทพประสิทธิ์ศิลป์	บ้านเลขที่ 1 หมู่ 8 ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
16	คณะวังสิงห์คำใต้	บ้านน้ำโห้ หมู่ 2 ตำบลสบแม่ข่า อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
17	คณะล้านนาศิลป์	บ้านหนองคำ ตำบลสบแม่ข่า อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
18	คณะนาคทันท์	บ้านเลขที่ 100 ซอย 5 บ้านต้นโชค ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
19	คณะดอกกรักศิลป์	บ้านเลขที่ 28 หมู่ 9 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
20	คณะราชพฤกษ์	บ้านตอทราย ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
21	คณะสกาใจ	บ้านต้นจิว ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
22	คณะธนรัตน์ศิลป์	บ้านต้นโชค ตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
23	คณะมะกับทอง	หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งป่าคาเหนือ ตำบลทุ่งปี่ อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
24	คณะเทพวรารัตน์	บ้านเลขที่ 56 หมู่ 8 บ้านป่าบง ตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
25	คณะลูกเวียงกาน	บ้านท่ากาน หมู่ 5 ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
26	รุ่งเพชรบรรเลงศิลป์	บ้านเลขที่ 5/8 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
27	คณะสามสายศิลป์	บ้านเลขที่ 236 หมู่ 8 บ้านป่าบง ตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อคณะปีพาทย์ล้านนา	ที่ตั้ง
28	คณะจอมทองศิลป์	บ้านเลขที่ 127 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
29	คณะบีเอ็นบ้านน้อย	หมู่ที่ 11 บ้านน้อย ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
30	คณะบวค้ำงศิลป์	บ้านเลขที่ 34 หมู่ที่ 1 ตำบลบวค้ำง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
31	คณะเพชรรุ่งนากุราช	บ้านเลขที่ 14/2 หมู่ที่ 4 บ้านดงขี้เหล็ก ตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
32	คณะเพชรล้านตอง	บ้านล้านตอง หมู่ 3 ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
33	คณะเพชรพยอม	บ้านเลขที่ 1 หมู่ 1 ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
34	คณะพลังหนุ่ม	บ้านแม่ฮ้อย หมู่ 2 ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
35	คณะขวัญใจแม่หม้าย	ตำบลเมืองเส้น อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
36	คณะเชียงฮิน	บ้านเลขที่ 54/1 หมู่ 2 ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
37	คณะเบิกฟ้าล้านนา	เลขที่ 101/104 หมู่ที่ 1 ตำบลลริมใต้ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
38	คณะม้องแสนเสียง	บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 10 บ้านโฮ่องนอก ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
39	คณะเอกลักษณ์ศิลป์	บ้านเลขที่ 63/1 ซอย 4 บ้านป่าไผ่ ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
40	คณะศิษย์เพชรพยอม	บ้านเลขที่ 40 หมู่ 8 ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
41	คณะเพชรล้านนาศิลป์	บ้านแม่नाป่าก ตำบลแม่หอพระ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

4.2 การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) วงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการศึกษาครั้งนี้

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามีเป้าหมายที่จะศึกษาตัวอย่าง (Sample) วงปีพาทย์ล้านนาจำนวน 3 คณะ โดยใช้การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) วงปีพาทย์ล้านนาเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก (Lottery) คณะวงปีพาทย์ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 3 คณะ จากคณะวงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 41 คณะ ซึ่งได้ผลการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) วงปีพาทย์ล้านนาเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

- 1) คณะเพชรพยอม
- 2) คณะหนองสีแจ่งศิลป์
- 3) คณะป่าบางศิลป์

4.3 การศึกษาตัวอย่าง (Sample) วงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

ในขั้นตอนต่อไปนี้จะเป็นการศึกษาในรายละเอียดของตัวอย่าง (Sample) วงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 คณะ คือ คณะเพชรพยอม คณะหนองสีแจ่งศิลป์ คณะป่าบางศิลป์ ดังมีรายละเอียดของผลการศึกษาตามลำดับดังนี้

4.3.1 วงปีพาทย์ล้านนาคณะเพชรพยอม

1) ประวัติความเป็นมา

คณะเพชรพยอมก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2516 เริ่มแรกมีสมาชิกในวงจำนวน 9 คน โดยมี นายอินทริมา นายเหลา คำมี และนายนิคม สุคันธา ได้รวบรวมนักดนตรีในชุมชนบ้านทุ่งยาว หมู่ 7 ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งส่วนใหญ่มีพื้นเพเป็นคนในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่เป็นหลักและมีพื้นฐานในการเล่นดนตรีพื้นเมืองมาก่อนแล้วกระทั่งมาพบกับวงปีพาทย์ล้านนาจากอำเภอสาร์ภักดิ์ที่เข้ามาบรรเลงประโคมในชุมชนบ้านทุ่งยาว ทำให้นายอินทริมาและสมาชิกนักดนตรีเกิดความสนใจที่จะก่อตั้งวงปีพาทย์ล้านนาขึ้นจึงได้ร่วมหุ้นสมาชิกนักดนตรีในคณะคนละ 250 บาท จัดซื้อเครื่องดนตรีพื้นเมือง(เครื่องหน้า)มาฝึกซ้อมโดยนายอินทริมา และนายเหลา คำมี ได้เดินทางไปซื้อเครื่องดนตรีมาจากวัดบ้านอายุสันตันเปา อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ได้เครื่องดนตรีมาเบื้องต้น คือ ป่าคอก ก้องวงและกลองเต่งถึงและจัดหาเครื่องดนตรีเพิ่มเติมจนครบวง ทำการฝึกซ้อมและออกปฏิบัติงานบรรเลงประโคมในงานประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและนอกชุมชน

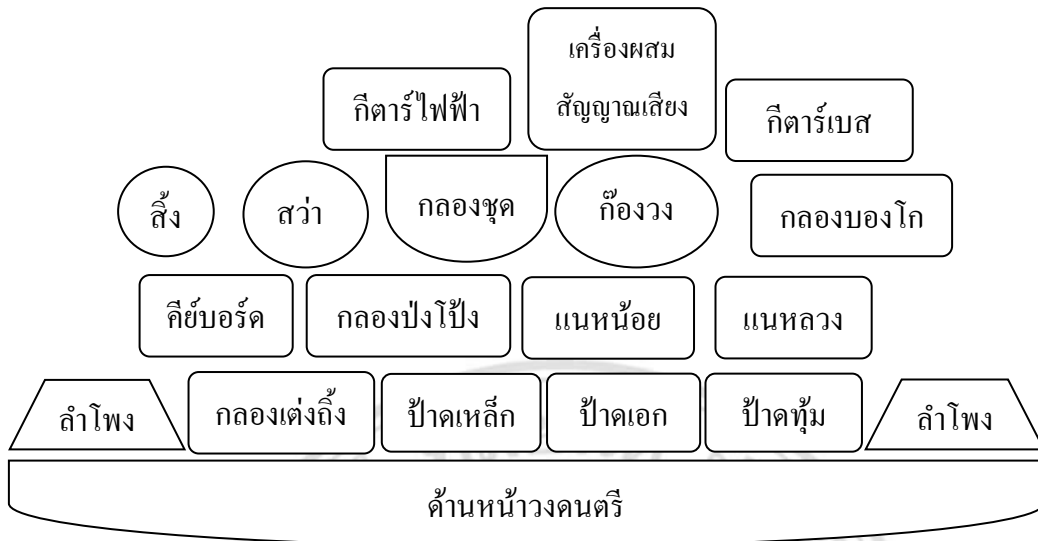
โดยใช้ชื่อว่า “คณะเพชรพยอม” เป็นชื่อคณะจนถึงปัจจุบัน นายอินทริมา ได้กล่าวถึงที่มาของชื่อคณะเพชรพยอมว่า “ตนเองและนายบุญศรี อินสม ได้พบกับวงดนตรีพื้นเมืองซึ่งสะล้อคณะหนึ่งในจังหวัดเชียงรายมีชื่อคณะว่าคณะเพชรพะเยา โดยชื่อของวงดนตรีคณะนี้เป็นแรงบันดาลใจในการตั้งชื่อคณะเป็นอย่างมาก จึงกลับมาปรึกษากับสมาชิกมีมติตกลงให้ตั้งชื่อว่า คณะเพชรพยอมบ้านทุ่งยาวหรือ “คณะเพชรพยอม” การบรรเลงระโคมในสมัยนั้นเป็นรูปแบบพื้นเมือง งานที่รับการว่าจ้างจะเป็นงานพิธีกรรมพืชนผี งานปอยและงานศพซึ่งเป็นงานประเพณีในท้องถิ่นต่อมาในปีพ.ศ. 2534 คณะกุ๊เสื่อซึ่งเป็นวงปีพาทย์ล้านนาจากอำเภอสารภีได้เข้ามาบรรเลงระโคมในชุมชนบ้านทุ่งยาวการบรรเลงในครั้งนั้นได้นำเอากลองแต้กกลองทอมซึ่งเป็นเครื่องดนตรีสากลเข้ามาร่วมบรรเลงระโคมทำให้นายอินทริมาและสมาชิกในวงเกิดความสนใจเห็นว่าเป็นวิธีการพัฒนางปีพาทย์ล้านนาที่มีความน่าสนใจมีความทันสมัยจึงได้ทำการซื้อเครื่องดนตรีสากลมาเพิ่มเติม ออกรับงานในรูปแบบแห่งยุคจัดจนเป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้ฟังและกลุ่มเจ้าทรงเรือยาม

ปัจจุบันเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของคณะเพชรพยอมส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าทรงหลายท่าน อันได้แก่ เจ้าปู่กุมารทองสนับสนุนเงินกองกลางจำนวน 300,000 บาท เจ้าปู่เมืองสาครได้สนับสนุนเครื่องดนตรีก้องวงจำนวน 2 วง เจ้าหล้ากุมารทองได้สนับสนุนกลองชุด กีตาร์ไฟฟ้าและแอมป์ขยายเสียง เจ้าพ่อสามกะตึกสนับสนุนคีย์บอร์ด เจ้าพ่อพญาผ่าประตูโขงสนับสนุนแอมป์ขยายเสียงและเจ้าพ่อหลักแดนได้สนับสนุนกีตาร์ไฟฟ้าและแอมป์ขยายเสียง ซึ่งเจ้าทรงมักจะเรียกคณะเพชรพยอมว่า “ลูกเลี้ยงเอียงคำ” อันเปรียบเสมือนผู้ให้การดูแลอุปการะคณะเพชรพยอมประดุจลูกหากคณะเพชรพยอมต้องการเครื่องดนตรีหรืออุปกรณ์ในคณะเพิ่มเติม ก็จะได้รับ การสนับสนุนจากเจ้าทรงตลอดมา (นายอินทริมา, 2556 : สัมภาษณ์)

2) องค์ประกอบของวงปีพาทย์ล้านนาคณะเพชรพยอม

ตารางที่ 4.2 เครื่องดนตรีและอุปกรณ์คณะเพชรพยอม

ลำดับ	เครื่องดนตรีพื้นเมือง (เครื่องหน้า)	จำนวน
1	ปาดเอก	1 ราง
2	ปาดหุ้ม	1 ราง
3	ปาดเหล็ก	1 ราง
4	ก้องวง	1 วง
5	กลองป่งโป่ง	1 ลูก
6	กลองเต่งถึง	1 ลูก
7	แนหน้า	1 เล้า
8	แนหลวง	1 เล้า
9	ตั้ง (ฉิ่ง)	1 คู่
10	สว่า (ฉาบ)	1 คู่
11	กลองชุด	1 ชุด
12	กลองบองโก	1 ชุด
13	กีตาร์ไฟฟ้าพร้อมตู้แอมป์	1 ชุด
14	กีตาร์เบสพร้อมตู้แอมป์	1 ชุด
15	คีย์บอร์ดไฟฟ้า	3 ตัว
อุปกรณ์และระบบเสียง		
16	ไมค์โครโฟน	10 ตัว
17	เครื่องผสมสัญญาณเสียง (Mixer)	1 ชุด
18	เครื่องขยายเสียง (Power-Amplifier)	1 ชุด
19	ชุดลำโพง สูง กลาง ต่ำ	2 ชุด
ยานพาหนะ		
20	รถบรรทุก 6 ล้อ	1 คัน

แผนภูมิที่ 4.1 รูปแบบการประสมวงปี่พาทย์ล้านนาคณะเพชรพยอม

รูปแบบการประสมวงปี่พาทย์ล้านนาคณะเพชรพยอมมีการจัดวางตำแหน่งเครื่องดนตรีพื้นเมืองในตำแหน่งด้านหน้าของวง โดยกำหนดตำแหน่งตามเทคนิควิธีการบรรเลงของเครื่องดนตรีคือ เครื่องดนตรีที่สามารถทำเสียงสูง-ต่ำได้หลายเสียงเช่น แนหน้อย และป้าดเอก ถูกกำหนดให้รับหน้าที่เป็นผู้นำในการบรรเลงในรูปแบบดนตรีพื้นเมืองส่วนคีย์บอร์ดจะถูกกำหนดให้รับหน้าที่เป็นผู้นำในการบรรเลงในรูปแบบประยุกต์ ส่วนเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่สามารถทำเสียงสูง-ต่ำได้ไม่กี่เสียง เช่น ป้าดหุ้ม ป้าดเหล็ก ก้องวง แนหลวง กีตาร์ไฟฟ้า กีตาร์เบส หรือเป็นเครื่องกำกับจังหวะหรือประกอบจังหวะเช่น กลองปั้งปั้ง กลองเต่งถึง สังข์ (ฉิ่ง) สว่า (ฉาบ) กลองชุด และกลองบองโกก็จะกำหนดตำแหน่งตามศักยภาพความสามารถในการบรรเลงภายในวง ส่วนอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น เครื่องผสมสัญญาณเสียง (Mixer) จะอยู่ในตำแหน่งด้านหลังวงทำหน้าที่ควบคุมเสียงและขยายเสียงไปยังชุดลำโพงที่อยู่บริเวณด้านข้างของวง

3) เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีของคณะเพชรพยอม ผู้ศึกษาพบว่าเครื่องดนตรีพื้นเมืองได้แก่ ป้าดเอก ป้าดหุ้ม ป้าดเหล็ก ก้องวง กลองปั้งปั้ง กลองเต่งถึง แนหน้อย แนหลวง สังข์ (ฉิ่ง) และสว่า (ฉาบ) ในอดีตวิธีการเทียบเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมืองจะใช้เสียงของแนหน้อยเป็นเสียงมาตรฐานในการเทียบเสียงเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในวง ซึ่งเป็นวิธีการเทียบเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ของวงปี่พาทย์ล้านนามาแต่ดั้งเดิมจากการปรับเปลี่ยน

รูปแบบพื้นเมืองมาเป็นการบรรเลงในรูปแบบประยุกต์ ทำให้เครื่องดนตรีสากลเข้ามามีบทบาทในการบรรเลงมากขึ้น ส่งผลถึงระบบเสียงของดนตรีพื้นเมืองและดนตรีสากลที่มีความแตกต่างกัน เมื่อนำมาบรรเลงร่วมกันทำให้เสียงที่ไม่กลมกลืนกัน กล่าวคือ ระบบเสียงของดนตรีไทยแบ่ง 1 ทบเสียง (Octave) ออกเป็น 7 เสียง ที่มีความถี่ห่างเท่าๆกันเป็นเสียงเต็ม (Whole Tone) ส่วนดนตรีสากลแบ่ง 1 ทบเสียง ออกเป็น 7 เสียงเช่นเดียวกัน แต่มีความถี่ห่างไม่เท่ากันทั้งหมด คือ จะมีเสียงเต็มอยู่ 5 เสียง และมีครึ่งเสียง (Semi Tone) อยู่ 2 เสียง¹ เมื่อบันทึกเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมือง และเครื่องดนตรีสากลมีโครงสร้างที่ไม่ตรงกัน จึงส่งผลให้เกิดเสียงเพี้ยนเมื่อนำมาบรรเลงร่วมกัน จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้เกิดการพัฒนาดนตรีพื้นเมืองโดยนำกลุ่มเครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนองได้มาทำการเทียบเสียงโดยใช้บันไดเสียงสากล (Scale) จากคีย์บอร์ดเป็นมาตรฐานในการเทียบเสียงโดยวิธีการเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละประเภท ได้แก่ ปี่ดอกร ปี่ดอกรู้ม ปี่ดอกรู้ม และก้องวง ใช้วิธีการติดตะกั่วใส่ลูกปัดเพื่อให้ได้เสียงทุ้มต่ำ หรือใช้มีดถากหรือเจียใต้พื้นปี่ดอกร เพื่อให้ได้เสียงที่สูงขึ้น ส่วนแนहन้อยและแนหลวจะใช้วิธีการปรับแต่งท่อแน (หลีแน) โดยวิธีการตัดให้สั้นหรือเพิ่มความยาวของท่อแน ทำให้สามารถปรับระดับเสียงของแนได้ ด้วยเทคนิคดังกล่าวจึงทำให้เครื่องดนตรีพื้นเมืองมีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับเสียงดนตรีสากล ทำให้มีเสียงที่มีความกลมกลืนไพเราะชวนฟังขณะบรรเลงร่วมกัน

4) รูปแบบและเทคนิควิธีการบรรเลง

งานที่คณะเพชรพยอมได้รับการว่าจ้างในปัจจุบันมากที่สุดคือ งานบรรเลงประกอบในพิธีกรรมพืชนาศรี รูปแบบการบรรเลงจึงต้องเน้นรูปแบบการสร้างความเป็นทิวสนุสนานครึกครื้นเชื้อเชิญให้กลุ่มเจ้าทรงออกมารำยารวมถึงกลุ่มผู้ฟังที่เข้าร่วมงานในพิธีกรรม ทั้งนี้คณะเพชรพยอมได้กำหนดแนวทางในการบรรเลงซึ่งมีรูปแบบและเทคนิควิธีการบรรเลงดังนี้

4.1) เทคนิคกระสวนจังหวะ (Rhythmic Pattern) ซึ่งเป็นรูปแบบของจังหวะที่ถูกกำหนดขึ้นมา เพื่อใช้บรรเลงประกอบบทเพลง เช่น จังหวะราว (Rumwong) จังหวะชะชะซ่า (Cha - Cha - Cha) ทั้งนี้คณะเพชรพยอมได้นำบทเพลงประเภท

¹ สันตต์ ตันชนานนท์, บันทึกเพลงไทยเป็นโน้ตสากลอย่างไร, ใน สมชาย รัศมี(บรรณาธิการ), ครุดนตรีของแผ่นดิน (หน้า 1-108), กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2542)

ต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมมาทำใหม่หรือสร้างสรรค์จังหวะใหม่ที่เรียกว่าคัฟเวอร์ (Cover) ทำให้บทเพลงที่คุ้นเคยมีความน่าสนใจมากขึ้น

4.2) เทคนิคอัตราจังหวะ (Tempo) คณะเพชรพยอมได้วางรูปแบบการบรรเลงโดยใช้ อัตราความช้า-เร็วจังหวะอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการบรรเลงในบทเพลงที่มีจังหวะช้าและค่อย ๆ เพิ่มแนวจังหวะให้เร็วขึ้น แบบเป็น 4 รูปแบบดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 เป็นช่วงเริ่มต้นของพิธีกรรมฟ้อนผี ซึ่งในพิธีกรรมจะเริ่มมีการประทับทรงของเจ้าทรงที่มีต่อมัจฉี (ร่างทรง) จะบรรเลงประกอบในบทเพลงพื้นเมืองที่มีอัตราจังหวะช้าเช่น เพลงแห่ข่ง (ปราสาทไหว) และเมื่อร่างทรงมีอากัปภิกษาที่แสดงถึงการประทับทรงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว การบรรเลงก็จะเปลี่ยนอัตราจังหวะให้เร็วยิ่งขึ้นเพื่อเร่งเร้าให้เจ้าทรงออกมาร่ายรำ จะใช้บทเพลงมวย เพลงฝัดคห้อยผ้าหรือเพลงลงข่วง โดยจะใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองบรรเลงประกอบ

ช่วงที่ 2 เมื่อสังเกตว่าเจ้าทรงออกมาร่ายรำบริเวณปะรำพิธีจนเต็มพื้นที่แล้วก็จะเข้าสู่การบรรเลงรูปแบบประยุกต์ โดยใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากล โดยเปลี่ยนรูปแบบบทเพลงและอัตราจังหวะเป็นจังหวะบีกัน (Begin) เช่น เพลงนิราญเวียงพิงค์ เพลงกุหลาบเชียงใหม่ ทั้งนี้บทเพลงสามารถนำมาใช้ได้ตามความเหมาะสม

ช่วงที่ 3 บทเพลงและจังหวะจะมีความกระชับขึ้นเพื่อสร้างสีสันของบทเพลงให้มีความตลกคัก โดยเปลี่ยนรูปแบบบทเพลงและอัตราจังหวะในรูปแบบจังหวะรำวง (Rumwong) เช่น เพลงตาลีทีปัส เพลงมอญลำปาง เพลงลูกกุยเว้ย (มวยแบบลำปาง) หรือเพลงแห่ล่ ทั้งนี้บทเพลงสามารถนำมาใช้ได้ตามความเหมาะสม

ช่วงที่ 4 บทเพลงและจังหวะจะมีความกระชับมากที่สุด แต่จะต้องไม่เร็วจนเจ้าทรงไม่สามารถร่ายรำได้โดยเปลี่ยนรูปแบบบทเพลงและอัตราจังหวะในรูปแบบจังหวะชะชะซ่า (Cha - Cha - Cha) เช่น เพลงจ๋าม่า เพลงซอเงี้ยว เพลงซอละม้าย ทั้งนี้การบรรเลงจะยึดเอาแนวจังหวะชะชะซ่า (Cha - Cha - Cha) เป็นหลัก ซึ่งในการบรรเลงบางยกจะมีรูปแบบลีลาจังหวะที่เพิ่มเข้ามา เช่น จังหวะกลองยาวหรือโหม่กลองยาวและจบการบรรเลงโดยการบรรเลงทำนองโดยย้ำจังหวะพร้อมทั้งทอดจังหวะให้ช้าลงอย่างพร้อมเพรียงกันเป็นสัญญาณให้ทราบว่าจบการบรรเลงในรอบนี้ได้สิ้นสุดลง

5) บทเพลงที่ใช้บรรเลง

คณะเพชรพยอมมีวิธีการในการคัดเลือกบทเพลงที่นำมาใช้บรรเลง โดยแบ่งกลุ่มตามรูปแบบของบทเพลง ได้แก่ บทเพลงพื้นเมืองทั่วไป บทเพลงพื้นเมืองในพิธีกรรมพืชนาคี ภายหลังได้ทำการพัฒนาเป็นรูปแบบประยุกต์ ทำให้สามารถนำบทเพลงรูปแบบใหม่ ๆ เข้ามาผสมผสานได้หลายแนวเพลง เช่น บทเพลงลูกทุ่งเก่า บทเพลงลูกทุ่งใหม่ บทเพลงสำเนียงภาษา (แขก) และบทเพลงสำเนียงอีสาน ทั้งนี้จะคัดเลือกบทเพลงที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยนำมาเรียบเรียง (Arrange) ทั้งทำนองเพลงและรูปแบบจังหวะผู้ศึกษาพบว่าการบรรเลงประโคมในพิธีกรรมพืชนาคี คณะเพชรพยอมได้เรียบเรียงบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงตามช่วงเวลาโดยแบ่งการบรรเลงออกเป็นยกดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 เวลาบรรเลงและบทเพลงที่ใช้บรรเลงของคณะเพชรพยอม

เวลาบรรเลง	บทเพลงที่ใช้บรรเลง
ยกที่ 1 เวลา 08.00 - 09.10 น.	- บรรเลงบทเพลงพื้นเมือง ได้แก่ เพลงฟายครู (ไหว้ครู) เพลงมวย เพลงฝัดค้อยผ้า เพลงกำย (บรรเลงรูปแบบประยุกต์) เพลงมอญเชียงแสน เพลงปราสาทไหว เพลงสร้อยเวียงพิงค์ และเพลงลูกทุ่งรุ่นเก่า
ยกที่ 2 เวลา 09.30 - 10.40 น.	- บรรเลงบทเพลงพื้นเมืองและเพลงลูกทุ่งสมัยก่อน ได้แก่ เพลงล่องแม่ปิง เพลงถ้ายี่หลงถ้ำ เพลงซอพม่า เพลงขาดเงินขาดรัก เพลงปู่ไข่ไก่หลง และเพลงซอเงี้ยว
ยกที่ 3 เวลา 11.00 - 12.00 น.	- บรรเลงบทเพลงพิธีกรรม ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลงมอญ ลำปาง มอญเกี้ยว เพลงจ้อยบ้อย เพลงฝัดค้อยผ้า และเพลงมวย
ยกที่ 4 เวลา 13.00 - 13.50 น.	- บรรเลงบทเพลงพิธีกรรม ได้แก่ เพลงฝัดค้อยผ้า เพลงล่องแม่ปิง เพลงปราสาทไหว เพลงป้าวบันล้า เพลงแม่โขง-แม่ปิง เพลงตะลิวี่ปัส
ยกที่ 5 เวลา 14.10 - 15.00 น.	- บรรเลงบทเพลงพื้นเมือง และเพลงลูกทุ่งสมัยก่อน ได้แก่ เพลงคิดถึงพี่ใหม่ เพลงหงษ์ปีกหัก เพลงครูลำดวล เพลงคิดถึงทุ่งลุยลาย เพลงเมียไม่มีมา เมียไม่มี เพลงกาคาบพริก เพลงซังกันบ่ได้กา เพลงสาวร้าง และเพลงร้วทะเล
ยกที่ 6 เวลา 15.15 - 16.00 น.	- บรรเลงในบทเพลงพิธีกรรม ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลงมอญ ลำปาง เพลงมอญเกี้ยว เพลงฝัดค้อยผ้า เพลงล่องแม่ปิง เพลงเจ้าภาพงเจริญ เพลงก่อนจะลา เพลงมหาชัย และจบด้วยเพลงสรรเสริญพระบารมี

ในการเรียบเรียงบทเพลงในการบรรเลงของคณะเพชรพยอมจะไม่มีรูปแบบตายตัว ทั้งนี้จะให้การสังเกตพฤติกรรมของเจ้าทรงหรือกลุ่มผู้ฟังในช่วงเวลานั้น ๆ เป็นแนวทางในการเรียบเรียงบทเพลง เพื่อให้บทเพลงมีความเหมาะสมกลมกลืนกับบริบทและสถานการณ์ในแต่ละช่วงของพิธีกรรมตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ฟังได้อย่างหลากหลาย

6) สมาชิกนักดนตรี

คณะเพชรพยอม มีสมาชิกนักดนตรีตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจำนวน 9 คนในปี พ.ศ. 2516 ต่อมาได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นรูปแบบประยุกต์เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2534 ปัจจุบันมีสมาชิกในวงทั้งสิ้น 13 คน ทั้งนี้ในการบรรเลงแต่ละงานจะใช้จำนวนสมาชิกนักดนตรีไม่เท่ากัน นายอินท ธิมา กล่าวว่า “หากมีงานบรรเลงประโคมในวันเสาร์และวันอาทิตย์จะมีนายวุฒิกัทร เกตพัฒน์ผล และนายจตุรงค์ นาวงศ์ ซึ่งเป็นเยาวชนในหมู่บ้านเข้ามาช่วยเป่าแหน้อย เนื่องจากวันจันทร์ถึงวันอาทิตย์จะมีงานประจำจึงไม่สามารถเข้าร่วมบรรเลงประโคมได้อย่างต่อเนื่อง และหากมีงานบรรเลงประโคมในช่วงวันจันทร์ถึงวันศุกร์ก็จะเป็นหน้าที่ของนายอารมณ เมืองปิง เป็นผู้บรรเลงแหน้อยประจำคณะเพชรพยอม ส่วนเครื่องดนตรีพื้นเมืองอื่นๆ นักดนตรีสามารถเปลี่ยนทดแทนกันบรรเลงได้ ส่วนเครื่องดนตรีสากลนักดนตรีจะรับหน้าที่เฉพาะตามเครื่องดนตรีของตนเอง”²

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

²สัมภาษณ์อินท ธิมา, หัวหน้าวงเป่าพาทย์ล้านนาคณะเพชรพยอม, 1 พฤษภาคม 2556.

ตารางที่ 4.4 จำนวนสมาชิกนักดนตรีในคณะเพชรพยอม

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
1	นายอินทร ธิมา อายุ 70 ปี บ้านเลขที่ 1 หมู่ 1 ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ ป่าคฆ้อง - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ป่าคทุ้ม	- ความคุมวง
2	นายนิคม สุคันธา อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 44 หมู่ 7 ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กลองเต่งถึง - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ กลองชุด สัง(นั่ง) และสว่า (ฉาบ)	- ความคุมวง - ความคุมระบบ เสียง - โหมยก - ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์
3	นายประจวบ วงศ์ศรี อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 265 หมู่ 2 ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ คีย์บอร์ด - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ป่าคเอก	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล / อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
4	นายประยงค์ ลำควน อายุ 46 ปี บ้านเลขที่ 47/1 ตำบล หนองจ้อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 6 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กลองชุด - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ กลองเต่งถึง	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์
5	นายถนอม ญาณะ อายุ 60 ปี บ้านเลขที่ 110 ตำบลบ้านเลน อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ ปาดเอก - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ฆ้องวง และคีย์บอร์ด	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์
6	นายเหลา คำมี อายุ 78 ปี บ้านเลขที่ 31 ตำบลสันทราย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ ปาดเหล็ก - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ กลองเต่งถึง	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์
7	นายศักดิ์ กันทา อายุ 58 ปี บ้านเลขที่ 59 ตำบลสันทราย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- มศ. 8 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กีตาร์เบส - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ กีตาร์ และ กลองชุด	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
8	นายอรมนต์ เมืองปิง อายุ 54 ปี บ้านเลขที่ 7 ตำบลหนองจ้อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาจากพ่อครูสนั่น คณะหนองไคร้	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนน้อย - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ก้องวง	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์
9	นายวัฒนา ครัววรรณ อายุ 54 ปี บ้านเลขที่ 58 ตำบลคอนแก้ว อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ปวศ. 2 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ปี่ดทุ้ม ปี่ดเหล็ก กลองเต่งตั้งและสว่า(ฉาบ)	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์
10	นายดวงเดช ไกรมูล อายุ 57 ปี บ้านเลขที่ 79/1 ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ คีย์บอร์ด - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่-	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
11	นายจตุรงค์ นาวงศ์ อายุ 21 ปี บ้านเลขที่ 27 หมู่ 1 ตำบลสันป่าเปา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ปวส.2 - ศึกษาดนตรีจากนายเสน่ห์ (ไม่ทราบนามสกุล)	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนน้อย - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ แนนหวง และปาดทุ้ม	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์
12	นายบุญถึง แผลงฤทธิ์ อายุ 55 ปี บ้านเลขที่ 97 ตำบลหนองจ้อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ ปาดเอก - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ กลองชุด	- ขับรถ - ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์
13	นายวุฒิภัทร เกตพัฒนาผล อายุ 30 ปี บ้านเลขที่ 162 หมู่ 1 ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ปริญญาตรีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ - ศึกษาดนตรีจากนายธำปุระ บุญระ- หงส์	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนน้อย - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ปาดทุ้ม	- ขนย้ายและติดตั้งอุปกรณ์

7) วิเคราะห์ความสำเร็จและปัญหาของคณะเพชรพยอม

7.1) องค์ประกอบของวงด้านความสำเร็จผู้ศึกษา พบว่าคณะเพชรพยอมมีวิธีการประสมวงระหว่างเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากลได้อย่างเหมาะสม โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีตามคุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรีไว้ดังต่อไปนี้

7.1.1) เครื่องดนตรีพื้นเมืองประสมวงโดยแบ่งเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ ได้แก่ แนน้อยและป้าดเอก มีเทคนิควิธีการในการบรรเลงที่ซับซ้อนและมีเสียงที่ดังกว่าเครื่องดนตรีอื่น ๆ สามารถควบคุมการบรรเลงของเครื่องดนตรีอื่น ๆ จึงวางตำแหน่งการบรรเลงบริเวณด้านหน้าและกลางวง

7.1.2) เครื่องดนตรีพื้นเมืองกลุ่มผู้ตาม ได้แก่ ป้าดหุ้ม ป้าดเหล็ก ก້องวง กลองปั้ง ปั้ง กลองเต่งถึง แนน้อย แนนลวง สิ่ง (จิ้ง) และสว่า (ฉาบ) มีเทคนิควิธีการบรรเลงที่ไม่ซับซ้อน และจะบรรเลงคล้อยตามกลุ่มผู้นำจึงวางตำแหน่งโดยรอบของเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ เพื่อรับสัญญาณการบรรเลงได้อย่างทั่วถึงทั้งวงทำให้การบรรเลงของวงมีความคล่องตัวมากขึ้น

7.1.3) กลุ่มเครื่องดนตรีสากลประสมวงโดยให้อยู่ในตำแหน่งด้านหลังของเครื่องดนตรีพื้นเมืองทั้งหมดแบ่งเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ ได้แก่ คีย์บอร์ด (Keyboard) และกีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) มีเทคนิคและวิธีการบรรเลงที่ซับซ้อนเพราะเป็นเทคโนโลยีที่เป็นระบบเสียงสังเคราะห์สามารถสร้างเสียงดนตรีได้หลากหลายจึงจัดตำแหน่งบรรเลงบริเวณกลางวง เพื่อควบคุมการบรรเลงของเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในรูปแบบประยุกต์ได้ทั่วถึง

7.1.4) กลุ่มผู้บรรเลงสนับสนุน ได้แก่ กีตาร์เบส (Bass Guitar) กลองชุด (Drum Set) และกลองบองโก (Bongos) เป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่กำกับและจังหวะทำให้เสียงดนตรีมีความหนักแน่นในการบรรเลงรูปแบบประยุกต์ทั้งนี้กลุ่มเครื่องดนตรีสากลสามารถสร้างสรรค์แนวดนตรีใหม่ ๆ ทำให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ฟังในปัจจุบันได้

- 7.2) เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ด้านความสำเร็จผู้ศึกษา พบว่า คณะเพชรพยอมสามารถอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นเมืองทุกเครื่องมือและพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นเมืองใช้เทคนิคการเทียบเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมืองให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับเสียงเครื่องดนตรีสากล จึงทำให้เสียงของเครื่องดนตรีพื้นเมืองมีความกลมกลืนกับเครื่องดนตรีสากล สามารถบรรเลงบทเพลงในรูปแบบประยุกต์และสร้างสรรค์บทเพลงได้หลากหลายรูปแบบ
- ด้านสภาพปัญหาผู้ศึกษาพบว่าจากการนำเครื่องดนตรีสากลเข้าร่วมประสมวง ทำให้เครื่องดนตรีสากลบางเครื่องมือเข้ามามีบทบาทแทรกแซงเครื่องดนตรีพื้นเมืองเช่น การนำกลองบองโกมาใช้บรรเลงทดแทนกลองปึงปึง ส่วนกลองปึงปึงถูกเปลี่ยนบทบาทหน้าที่โดยนำมาเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บูชาแทนการใช้ตีบรรเลง ทำให้รูปแบบการประสมวงแบบพื้นเมืองไม่ถูกต้อง และเสี่ยงต่อการสูญหายได้ในอนาคต
- 7.3) เทคนิควิธีการบรรเลงด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่าคณะเพชรพยอมได้นำเทคนิคที่ทำให้การบรรเลงมีความน่าสนใจประกอบด้วย เทคนิคกระสวนจังหวะ (Rhythmic Pattern) ซึ่งเป็นรูปแบบของจังหวะที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้บรรเลงประกอบบทเพลง เช่นจังหวะรำวง (Rumwong) จังหวะชะชะซ่า (Cha - Cha - Cha) ทั้งนี้คณะเพชรพยอมได้นำบทเพลงประเภทต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมมาทำใหม่หรือสร้างสรรค์จังหวะใหม่ที่เรียกว่า คัฟเวอร์ (Cover) ทำให้บทเพลงที่คุ้นเคยมีความน่าสนใจมากขึ้นรวมถึงเทคนิคอัตราจังหวะ (Tempo) คณะเพชรพยอมได้วางรูปแบบการบรรเลงโดยใช้อัตราความช้า-เร็วจังหวะอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการบรรเลงในบทเพลงที่มีจังหวะช้าและค่อย ๆ เพิ่มแนวจังหวะให้เร็วขึ้น
- 7.4) บทเพลงที่ใช้บรรเลง ด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่าคณะเพชรพยอมได้พัฒนาในการคัดเลือกบทเพลงให้ตรงกับค่านิยมของกลุ่มผู้ฟังแต่ละช่วงวัยเช่น บทเพลงลูกทุ่งเก่าแก่นักกลุ่มผู้ฟังที่เป็นผู้สูงอายุ บทเพลงลูกทุ่งใหม่นักกลุ่มผู้ฟังที่เป็นพ่อบ้านแม่บ้านหรือกลุ่มวัยทำงาน บทเพลงสำเนียงภาษาเช่น สำเนียงแขกแก่นักกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเจ้าทรงสายเทพเจ้า (อินดู) หรือผีเจ้านายนำผลงานเพลงที่เป็นสำเนียงต่างวัฒนธรรมมาร่วมบรรเลง เช่น บทเพลงสำเนียงอีสานและรำวงกลองยาวซึ่งเป็นการสร้างสรรค์บทเพลงให้มีความหลากหลายโดยเน้นจังหวะที่กระชับสนุกสนาน เป็นเทคนิคที่คณะเพชรพยอมนำมาปรับใช้จนได้รับความนิยม

สภาพปัญหาบทเพลงที่ใช้บรรเลงผู้ศึกษาพบว่าบทเพลงที่ใช้บรรเลงในปัจจุบันของคณะเพชรพยอมมุ่งเน้นไปในรูปแบบประยุกต์เป็นส่วนใหญ่ รวมไปถึงการนำเอาบทเพลงพื้นเมืองและบทเพลงในพิธีกรรมเข้ามาใช้บรรเลงในรูปแบบประยุกต์ เช่น เพลงมวย เพลงปราสาทไหว แม้ว่าจะเป็นการสร้างสรรค์บทเพลงให้มีความแปลกใหม่ แต่ก็มีส่วนทำให้สูญเสียรูปแบบของบทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ของวงปีพาทย์ล้านนาได้

4.3.2 วงปีพาทย์ล้านนาคณะหนองสีแจ่งศิลป์

- 1) ประวัติความเป็นมา คณะหนองสีแจ่งศิลป์ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2520 เริ่มแรกมีสมาชิกในวงจำนวน 9 คน โดยมีนายบุญธรรม เรือนรักษ์เหล่าเป็นหัวหน้าคณะได้กล่าวว่า “ก่อนที่จะเป็นคณะหนองสีแจ่งศิลป์นั้น นายบุญธรรมเป็นนักดนตรีวงปีพาทย์ล้านนา คณะคู่แคงซึ่งอยู่ในชุมชนบ้านคู่แคงอำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่ ในวัยเด็กได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านจากพ่อคำ เรือนรักษ์เหล่าผู้เป็นบิดาจนมีความรู้พอสมควร เวลาต่อมาพ่อคำได้พามาเรียนเป่าแนกับพ่อดำ วงศ์ผู้ก่อตั้งคณะคู่แคงจนมีความชำนาญและประสบการณ์ในการบรรเลงจนเป็นที่ไว้วางใจให้เป่าแนแทนพ่อดำ พรหมวงศ์ จากความสนใจและตั้งใจศึกษาดนตรีทำให้สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีทดแทนนักดนตรีในคณะคู่แคงได้ทุกเครื่องมือ” ภายหลังจากการแต่งงานนายบุญธรรมได้ย้ายภูมิลำเนามาอาศัยในชุมชนบ้านหนองสีแจ่ง ด้วยการที่เป็นนักดนตรีบรรเลงประโคมในวงปีพาทย์ล้านนามาโดยตลอดทำให้นายบุญธรรมคิดที่จะก่อตั้งวงปีพาทย์ล้านนาขึ้นอีกครั้ง จึงได้นำเครื่องดนตรีบางส่วนจากคณะคู่แคงมาฝึกสอนและถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองสีแจ่ง ซึ่งก็มีสมาชิกนักดนตรีที่มีพื้นฐานอยู่บ้างแล้ว มารวมตัวและทำการฝึกซ้อมจนมีความชำนาญสามารถรับงานประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ โดยตั้งชื่อคณะว่า “คณะหนองสีแจ่งศิลป์” งานที่ได้รับการว่าจ้างจะเป็นงานพิธีกรรมพืชมณี งานปอย และงานศพซึ่งก็ได้รับความนิยมเรื่อยมา

รูปแบบของคณะหนองสีแจ่งศิลป์นายบุญธรรม เรือนรักษ์เหล่า กล่าวว่า “นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคณะหนองสีแจ่งศิลป์การบรรเลงประโคมจะเป็นรูปแบบพื้นเมืองมาโดยตลอด กระทั่งปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา บทเพลงลูกทุ่งและเครื่องดนตรีสากลเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อผู้ฟังและนักดนตรีพื้นบ้านมากขึ้น ทำให้วงปีพาทย์ล้านนาในพื้นที่อำเภอสารภีหลายคณะนำเอาเครื่องดนตรีสากลและเครื่องเสียงเข้ามาร่วมผสมในวง

และค่อย ๆ เปลี่ยนจนเป็นรูปแบบประยุกต์จนถึงทุกวันนี้ ซึ่งวิธีการประสมวง
รูปแบบประยุกต์ดังกล่าวได้รับความสนใจและความนิยมเป็นอย่างมาก ทำให้เกิด
การแข่งขันในการพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนา โดยแต่ละคณะได้เพิ่มเครื่องดนตรีสากล
และเครื่องเสียงเพื่อพัฒนาคณะของตน ขณะเดียวกันนายบุญธรรมก็ได้ทำการ
ปรับเปลี่ยนและพัฒนาคณะหนองสีแจ่งศิลป์ โดยการจัดซื้อเครื่องดนตรีสากล
พร้อมทั้งอุปกรณ์เครื่องเสียงเข้าผสมในวง รวมถึงเพิ่มสมาชิกนักดนตรีสากลซึ่ง
ปัจจุบันมีนักดนตรีในคณะทั้งหมด 13 คน งบประมาณในการซื้อเครื่องดนตรีและ
อุปกรณ์ต่าง ๆ นายบุญธรรมจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อทั้งหมด³

2) องค์ประกอบของวงปีพาทย์ล้านนาคณะหนองสีแจ่งศิลป์

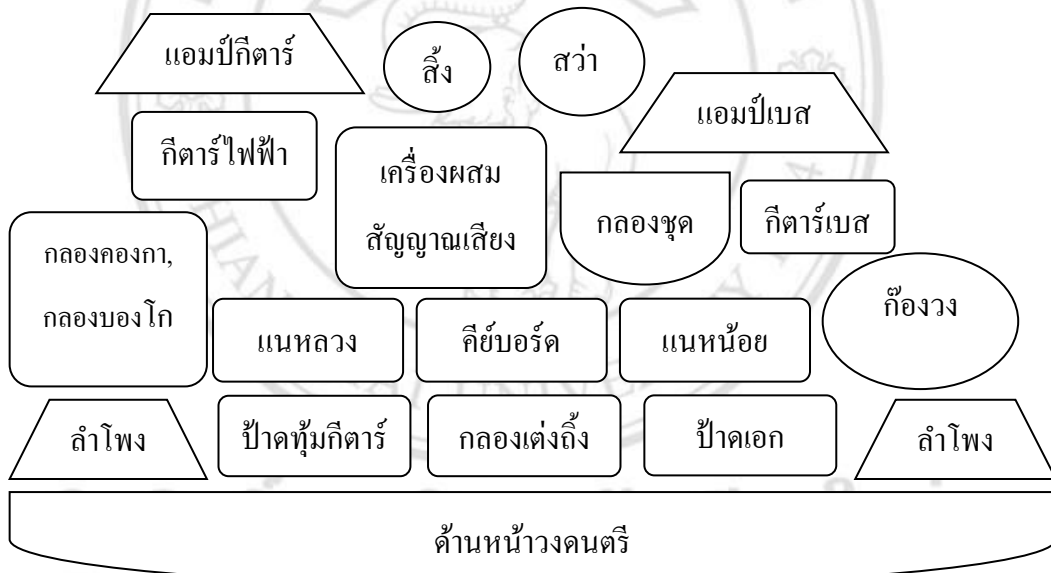
ตารางที่ 4.5 เครื่องดนตรีและอุปกรณ์คณะหนองสีแจ่งศิลป์

ลำดับ	เครื่องดนตรีพื้นเมือง (เครื่องหน้า)	จำนวน
1	ป้าคอก	1 ราง
2	ป้าค้อม	1 ราง
3	ก้องวง	1 วง
4	กลองป่งโป่ง	1 ลูก
5	กลองเต่งถึง	1 ลูก
6	แนหน้อย	1 เล้า
7	แนหลวง	1 เล้า
8	สิ่ง (ฉิ่ง)	1 คู่
9	สว่า (ฉาบ)	1 คู่
10	กลองชุดไฟฟ้า	1 ชุด
11	กลองคองกา, กลองบองโก	1 ชุด
12	กีตาร์ไฟฟ้า, ตู้แอมป์	1 ชุด
13	กีตาร์เบส, ตู้แอมป์	1 ชุด
14	คีย์บอร์ดไฟฟ้า	2 ตัว

³สัมภาษณ์บุญธรรม เรือนรักษ์เหล่า, หัวหน้าวงปีพาทย์ล้านนาคณะหนองสีแจ่งศิลป์, 22 เมษายน 2556.

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ลำดับ	เครื่องดนตรีสากล (เครื่องหลัง)	จำนวน
อุปกรณ์และระบบเสียง		
15	ไมค์โครโฟน	10 ตัว
16	เครื่องปรับแต่งเสียง(Driverrack)	1 ชุด
17	เครื่องผสมสัญญาณเสียง (Mixer)	1 ชุด
18	เครื่องขยายเสียง (Power-Amplifier)	4 ตัว
19	ชุดลำโพง สูง กลาง ต่ำ	2 ชุด
ยานพาหนะ		
20	รถบรรทุก 6 ล้อ	1 คัน

แผนภูมิที่ 4.2 รูปแบบการประสมวงปี่พาทย์ล้านนาคณะหนองสีแจ่งศิลป์

รูปแบบการประสมวงปี่พาทย์ล้านนาคณะหนองสีแจ่งศิลป์ มีการจัดวางตำแหน่งเครื่องดนตรีพื้นเมืองในบริเวณด้านหน้าของวง โดยกำหนดตำแหน่งตามเทคนิควิธีการบรรเลงของเครื่องดนตรี คือ เครื่องดนตรีที่สามารถทำเสียงสูง-ต่ำได้หลายเสียงเป็นเครื่องทำทำนอง เช่น แนหน้า และปัดเอก ถูกกำหนดให้รับหน้าที่เป็นผู้นำในการบรรเลงในรูปแบบพื้นเมือง ส่วนคีย์บอร์ดจะถูกกำหนดให้รับหน้าที่เป็น

ผู้นำในการบรรเลงในรูปแบบประยุกต์ ส่วนเครื่องดนตรีอื่น ๆ ที่สามารถทำเสียงสูง-ต่ำได้ไม่ก็เสียง เช่น ปาดทุ้มปาดเหล็กก้องวง แนนหลวงกีตาร์ไฟฟ้ากีตาร์เบส หรือเป็นเครื่องกำกับจังหวะหรือประกอบจังหวะ เช่น กลองปั้งปั้ง กลองเต่งถึง ลี้ง(ฉิ่ง) สว่า (ฉาบ) กลองซุด กลองคองกาและกลองบองโก ก็จะกำหนดตำแหน่งตามศักยภาพความสามารถในการบรรเลงภายในวง ส่วนอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น เครื่องผสมสัญญาณเสียง (Mixer) จะอยู่ในตำแหน่งด้านหลังวง ทำหน้าที่ควบคุมเสียงและขยายเสียงไปยังชุดลำโพงที่อยู่บริเวณด้านข้างของวง

3) เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีของคณะหนองสีแจ่งศิลป์ ผู้ศึกษาพบว่าเครื่องดนตรีพื้นเมืองได้แก่ ปาดเอก ปาดทุ้ม ปาดเหล็ก ก้องวง กลองปั้งปั้ง กลองเต่งถึง แนนน้อย แนนหลวง ลี้ง (ฉิ่ง) และสว่า (ฉาบ) และเครื่องดนตรีสากล กีตาร์ไฟฟ้ากีตาร์เบสกลองซุด กลองคองกาและกลองบองโก ซึ่งมีการพัฒนาระบบเสียงเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้

3.1) การเทียบเสียงเครื่องดนตรี เครื่องดนตรีพื้นเมืองของคณะหนองสีแจ่งศิลป์ จะใช้เสียงเครื่องดนตรีสากลเป็นมาตรฐานในการเทียบเสียง โดยนำเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่สามารถดำเนินทำนองได้มาทำการเทียบให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียงสากล (Scale) โดยใช้เสียงของคีย์บอร์ดเป็นหลักในการเทียบเสียง เช่น การเทียบเสียงแนนน้อย จะใช้คีย์ E หรือเสียงมี ในการเทียบเสียงเสียงนี้ควบคุมของแนนน้อย (ปิดหมดทุกนิ้ว) และใช้คีย์ A หรือเสียงลา ในการเทียบเสียงนิ้วลูกตั้งของแนนน้อย (ปิดเฉพาะ 4 รูจากด้านบนแลกลงมา) การเทียบเสียงดังกล่าวนี้สามารถรักษารูปแบบและแนวทางการบรรเลงของแนนน้อยได้เป็นอย่างมาก รวมถึงเครื่องดนตรีพื้นเมืองอื่น ๆ ได้แก่ ปาดเอก ปาดทุ้ม ปาดเหล็ก ก้องวง ก็ใช้วิธีการเทียบเสียงโดยการติดตะกั่วหรือถาดได้ ลูกปาดให้ได้เสียงที่ต้องการ ทั้งนี้นายบุญธรรมจะเป็นผู้เทียบเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมืองทั้งหมด ซึ่งหากละเลยในคุณภาพของเสียงจะส่งผลให้บทเพลงที่บรรเลงขาดความไพเราะน่าฟัง อันเนื่องมาจากเสียงของเครื่องดนตรีไม่ตรงกันหรือเสียงเพี้ยน

3.2) เทคนิคการผสมเสียงเครื่องดนตรีสากล คณะหนองสีแจ่งศิลป์จะมีเสียงคีย์บอร์ดที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้กลุ่มผู้ฟังหรือนักดนตรีคณะอื่น ๆ จดจำได้ดี

เป็นการใช้เทคนิคผสมเสียงสังเคราะห์ของคีย์บอร์ด ที่เรียกว่า ซินธิไซเซอร์ (Synthesizer) เป็นการปรับแต่งผสมเสียงด้วยอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ได้เสียงที่มีความแปลกใหม่ ทำให้ได้คุณลักษณะของเสียงที่นักดนตรีต้องการ สอดคล้องกับบริบทของพิธีกรรมฟ้อนผีที่ต้องการให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ และความศรัทธาจากผู้คนในชุมชนและสังคม⁴

นอกจากการพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นเมืองแล้วคณะหนองสีแจ่งศิลป์ยังให้ความสำคัญกับเครื่องดนตรีสากลและระบบเสียง นายสันต์ คุณยศยิ่ง หัวหน้านักดนตรี กล่าวว่า “ปัจจุบันเทคโนโลยีเครื่องเสียงได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตมากขึ้น เช่น ระบบเสียงในรูปแบบ (Home Theater) โฮมเธียเตอร์ เป็นระบบที่ใช้สร้างความบันเทิงในบ้าน โดยเน้นคุณภาพของภาพและเสียง จึงทำให้กลุ่มผู้ฟังคุ้นเคยกับระบบเทคโนโลยีดังกล่าว ฉะนั้นคณะหนองสีแจ่งศิลป์จึงต้องพัฒนาระบบเสียงให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของกลุ่มผู้ฟังอยู่เสมอ”⁵

4) รูปแบบและเทคนิควิธีการบรรเลง

ปัจจุบันคณะหนองสีแจ่งศิลป์ปรับว่าจ้างเพียงอย่างเดียวคือ งานบรรเลงประกอบในพิธีกรรมฟ้อนผี การบรรเลงจึงเป็นการเน้นการสร้างความบันเทิงสนุกสนานครึกครื้น เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มเจ้าทรงออกมารำยรำในพิธีกรรมรวมถึงกลุ่มผู้ฟังทั่วไปที่เข้าร่วมในงาน ทั้งนี้คณะหนองสีแจ่งศิลป์มีการจัดการรูปแบบและเทคนิควิธีการบรรเลงดังนี้

4.1) เทคนิคกระสวนจังหวะ (Rhythm Pattern) เป็นรูปแบบของจังหวะที่ถูกกำหนดขึ้นมา เพื่อใช้บรรเลงประกอบบทเพลง เช่น จังหวะบีกัน (Begin) จังหวะรำวง (Rumwong) โดยจะใช้จังหวะที่เหมาะสมกับบทเพลงในการบรรเลงแต่ละยก ทำให้การบรรเลงมีหลากหลายจังหวะ

4.2) เทคนิคอัตราความเร็ว (Tempo) คณะหนองสีแจ่งศิลป์ได้สร้างรูปแบบการบรรเลงให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคณะ โดยเริ่มจากจังหวะช้าก่อน

⁴สัมภาษณ์นายวิวัฒน์ ไวโย, นักดนตรีวงปีพาทย์ล้านนาคณะสันตันทนออก, 23 เมษายน 2556.

⁵สัมภาษณ์นายสันต์ คุณยศยิ่ง, นักดนตรีวงปีพาทย์ล้านนาคณะหนองสีแจ่งศิลป์, 22 เมษายน 2556.

และค่อย ๆ เร่งจังหวะให้เร็วขึ้นตามลำดับโดยการบรรเลง 1 ยกแบ่งอัตรา
จังหวะดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 เริ่มจากบทเพลงที่มีจังหวะช้า เป็นช่วงเริ่มต้นของพิธีกรรมจะใช้บท
เพลงที่มีความสอดคล้องกับพิธีกรรม เช่น เพลงแห่ (ปราสาทไหว) เพลง
มวย และเพลงฝัดคห้อยผ้า ทั้งนี้จะใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองบรรเลงประกอบ
เป็นหลัก

ช่วงที่ 2 เปลี่ยนรูปแบบของกระสวนจังหวะ และความช้า-เร็วของอัตรา
จังหวะและใช้บทเพลงที่มีจังหวะกระชับขึ้นหรือเทียบเท่ากับจังหวะบีกัน
(Begin)

ช่วงที่ 3 เปลี่ยนรูปแบบของกระสวนจังหวะและความช้า-เร็วของอัตรา
จังหวะ และใช้บทเพลงที่มีจังหวะกระชับขึ้นหรือเทียบเท่ากับจังหวะราว
(Rumwong)

ช่วงที่ 4 เปลี่ยนรูปแบบของกระสวนจังหวะและความช้า-เร็วของอัตรา
จังหวะ และใช้บทเพลงที่มีจังหวะกระชับขึ้นหรือเทียบเท่ากับจังหวะชะ
ชะช้า (Cha - Cha - Cha) และในการแห่ประกอบแต่ละยกผู้นำวงจะต้องคอย
สังเกตว่าในแต่ละช่วงสามารถดึงดูดให้เจ้าทรงออกมาฟ้อน ได้มากหรือน้อย
หากไม่มีการตอบสนองจากเจ้าทรงแสดงว่าการแห่ประกอบไม่ถูกใจ ผู้นำวง
จะต้องปรับเปลี่ยนบทเพลงและจังหวะให้สามารถตอบสนองกลุ่มผู้ฟังได้
ทันที”⁶

5) บทเพลงที่ใช้บรรเลง

คณะหนองสีแจ่งศิลป์ได้มีการเรียบเรียงบทเพลง โดยคัดเลือกบทเพลงพื้นเมือง
บทเพลงที่ใช้บรรเลงในพิธีกรรม และบทเพลงที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึง
ปัจจุบันมาเรียบเรียงและนำมาบรรเลงเป็นเพลงชุด โดยแบ่งตามช่วงเวลาดังต่อไปนี้

⁶สัมภาษณ์นายวสันต์ คุณยศยิ่ง, นักดนตรีวงปี่พาทย์ล้านนาคณะหนองสีแจ่งศิลป์, 22 เมษายน 2556.

ตารางที่ 4.6 เวลาและบทเพลงที่ใช้บรรเลงของคณะหนองสีแจ่งศิลป์

เวลาบรรเลง	บทเพลงที่ใช้บรรเลง
ยกที่ 1 เวลา 08.00 - 09.10 น.	- บรรเลงบทเพลงพื้นเมือง ได้แก่ เพลงฟายครู เพลงมวย เพลงฝึมค ห้อยผ้า เพลงแป๊ะ (บรรเลงรูปแบบประยุกต์) เพลงแห่ขงหลวง เพลง แห่ขงท้าย เพลงปราสาทไหว เพลงมอญรำดาบ เพลงแขกมอญ เพลง ถ้ายี่หลงถ้ำ และเพลงสร้อยเวียงพิงค์
ยกที่ 2 เวลา 09.30 - 10.40 น.	- บรรเลงบทเพลงที่มีความกระชับมากขึ้น เช่น จังหวะรำวง จังหวะ ชะชะซ่าในบทเพลงพื้นเมืองและเพลงลูกทุ่งสมัยก่อน ได้แก่ เพลง สร้อยเวียงพิงค์ เพลงล่องแม่ปิง เพลงเทพีเชียงใหม่ เพลงซอพม่า เพลงหยิกแกมหยอก เพลงขาดเงินขาดรัก เพลงลิบหมื่น เพลงปู่ไข ไก่อหลง เพลงจี้เก็งอย่าลืมเกวียน เพลงซอเงี้ยว และเพลงนอนฟัง เครื่องไฟ
ยกที่ 3 เวลา 11.00 - 12.00 น.	- บรรเลงในบทเพลงพิธีกรรม ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลงมอญ ลำปาง มอญเก้าห้า เพลงมอญโยน เพลงจ้อยบ้อย เพลงแป๊ะ เพลงฝึ มคห้อยผ้า และเพลงมวย
ยกที่ 4 เวลา 13.00 - 13.50 น.	- บรรเลงในบทเพลงพิธีกรรมเพลงมวย ได้แก่ เพลงฝึมค เพลงลง ช่วง เพลงตั้งเมือง เพลงปราสาทไหว เพลงป่าวบันล้า เพลงแม่โขง- แม่ปิง เพลงตะลิกีปัส เพลงลาวดวงเดือน เพลงลาวแพนน้อย และ เพลงลาวลำปาง
ยกที่ 5 เวลา 14.10 - 15.00 น.	- บรรเลงบทเพลงที่มีจังหวะมากขึ้น เช่น จังหวะรำวง จังหวะชะ ชะซ่าในบทเพลงพื้นเมืองและเพลงลูกทุ่งสมัยก่อน ได้แก่ เพลงคิดถึง พี่ใหม่ เพลงหงษ์ปีกหัก เพลงครูลำควด เพลงคิดถึงทุ่งลุยลาย เพลง เมียไม่มา เมียไม่มี เพลงกาคาบพริก เพลงฮักกันบ่ได้กา เพลงสาว รำวง และเพลงรู้วทะเล
ยกที่ 6 เวลา 15.15 - 16.00 น.	- บรรเลงในบทเพลงพิธีกรรม ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลงฟ้า หลวง เพลงมอญลำปาง เพลงมอญเก้าห้า เพลงฮ่มฟ้าบารมี เพลงฝึ มค เพลงลงช่วง เพลงเจ้าภาพงเจริญ เพลงก่อนจะลา เพลงมหาชัย และเพลงสรรเสริญพระบารมี

บทเพลงที่ใช้บรรเลงประโคมในแต่ละงานของคณะหนองสีแจ่งศิลป์ จะไม่กำหนด บทเพลงที่จะบรรเลงแต่จะสังเกตสถานการณ์ สภาพแวดล้อมและบริบทใน พิธีกรรมในช่วงว่าควรจะใช้บทเพลงแบบไหนที่มีความเหมาะสม

6) สมาชิกนักร้อง

คณะหนองสีแจ่งศิลป์เริ่มก่อตั้งมีสมาชิกจำนวน 9 คนจากปี พ.ศ. 2520 ได้พัฒนา และปรับปรุงรูปแบบวงจากวงปี่พาทย์ล้านนาแบบพื้นเมืองมาเป็นรูปแบบประยุกต์ ประมาณปี พ.ศ.2532 ปัจจุบันมีสมาชิกในวงทั้งสิ้น 13 คน ทั้งนี้ในการบรรเลงแต่ละงานจะใช้จำนวนนักร้องไม่เท่ากัน นายบุญธรรม เรือนรักษ์เหล่า กล่าวว่า “หากมีงานบรรเลงประโคมในวันเสาร์และวันอาทิตย์จะมีนายฉัตรชัย สุทธกุลเข้ามาช่วยเป่าแนหน้ายเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เนื่องจากกำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา จึงไม่สามารถร่วมงานบรรเลงประโคมได้อย่างต่อเนื่อง และหากมีงานบรรเลงประโคมในช่วงวันจันทร์ถึงวันศุกร์จะเป็นหน้าที่ของนายสุพจน์ พรหมวงศ์ เป็นผู้บรรเลงแนหน้ายประจำคณะหนองสีแจ่งศิลป์ ส่วนเครื่องดนตรีพื้นเมืองอื่น ๆ นักร้องสามารถสับเปลี่ยนกันบรรเลงได้ ส่วนเครื่องดนตรีสากลนักร้องจะรับหน้าที่เฉพาะตามเครื่องดนตรีของตนเอง” ทั้งนี้คำตอบแทนเป็นไปตามที่นายบุญธรรม เรือนรักษ์เหล่าได้ตกลงกันได้ ซึ่งไม่มีผลกระทบต่ออังกนักร้องในคณะแต่อย่างใด

ผู้ศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการนักร้องคณะหนองสีแจ่งศิลป์เป็นการจัดการในรูปแบบอาวุโส โดยมีนายบุญธรรม เรือนรักษ์เหล่า ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะและเป็นที่เคารพของนักร้องในคณะทุกคน ทั้งนี้ยังเป็นผู้ประกอบพิธีไหว้ครูของคณะหนองสีแจ่งศิลป์ที่จัดขึ้นในเดือนเมษายนของทุกปี นายบุญธรรม เรือนรักษ์เหล่า กล่าวว่า “สมาชิกนักร้องคณะหนองสีแจ่งศิลป์ในปัจจุบันมาจากภายนอกชุมชนบ้านหนองสีแจ่งเป็นส่วนใหญ่ โดยตนเองจะเป็นผู้ควบคุมดูแลคัดเลือกนักร้องเข้าร่วมวง สมาชิกนักร้องในปัจจุบันมีทั้งผู้สูงอายุและเยาวชนบรรเลงร่วมกัน นักร้องที่สูงอายุจะบรรเลงได้เฉพาะเครื่องดนตรีพื้นเมืองเพียงอย่างเดียวส่วนนักร้องที่เป็นเยาวชนจะสามารถบรรเลงได้ทั้งเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากลสลับกัน” ทำให้คณะหนองสีแจ่งศิลป์มีนักร้องที่สามารถทดแทนกันได้ ส่วนการเดินทางนายบุญธรรมจะให้นักร้องทุกคนมารวมตัวกันที่บ้านของตนและเดินทางไปพร้อมกันทั้งหมด

ตารางที่ 4.7 จำนวนสมาชิกนักดนตรีในคณะหนองสีแจ่งศิลป์

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
1	นายบุญธรรม เรือนรักษ์เหล่า อายุ 67 ปี บ้านเลขที่ 137 หมู่ 8 ตำบลหนองสีแจ่ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีจาก นายดำ พรหมวงศ์	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนน้อย - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ เครื่อง ดนตรีพื้นเมืองทั้งหมด	- เจ้าของคณะ
2	นายสันต์ คุณยศยิ่ง อายุ 35 ปี บ้านเลขที่ 4 หมู่ 3 ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ปริญญาตรี - ศึกษาดนตรีจาก โรงเรียนสารภี วิทยาคม	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ คีย์บอร์ด ไฟฟ้า - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ปี่ดอ	- หัวหน้าวง - ควบคุมระบบเสียง
3	นายสุพจน์ พรหมวงศ์ อายุ 56 ปี บ้านเลขที่ 22 หมู่ 7 ตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนน้อย - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ แนนทวง	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาค้นคว้า	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
4	นายอุทัย เทวิน อายุ 32 ปี บ้านเลขที่ 5/1 หมู่ 3 ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ปวส. - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนนหลวง - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ กลองชุด และเครื่องประกอบจังหวะ	- โหมยก - ขับร้องเพลง - ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ
5	นายฉัตรชัย สุทธกุล อายุ 19 ปี บ้านเลขที่ 97/3 หมู่ 6 ตำบลป่าสัก อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	- มัธยมศึกษาปีที่ 6 - ศึกษาดนตรีจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ เชียงใหม่	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ ปาดเอก - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ แนนน้อย แนนหลวง ปาดทุ้ม และกลองเต่งถึง	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ
6	นายดวงแก้ว บุญมา อายุ 62 ปี บ้านเลขที่ 18 หมู่ 8 ตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กลองเต่งถึง - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ปาดทุ้ม ตั้ง (นั่ง) และสว่า (ฉาบ)	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาค้นคว้า	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
7	นายบุญศรี โพธิยอด อายุ 54 ปี บ้านเลขที่ 123 หมู่ 7 ตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ ก้องวง - เครื่องดนตรีอื่น ๆ -	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ชิ้นรถ-ลงรถ
8	นายสรชัย วงศ์วิราช อายุ 40 ปี บ้านเลขที่ 149/1 หมู่ 13 ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 6 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า - เครื่องดนตรีอื่น ๆ -	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ชิ้นรถ-ลงรถ
9	นายยุทธ ต่ออ่อน อายุ 42 ปี บ้านเลขที่ 125 หมู่ 1 ตำบลยางน่อง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 6 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กีตาร์เบส - เครื่องดนตรีอื่น ๆ -	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ชิ้นรถ-ลงรถ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาคณตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
10	นายประดิษฐ์ ผดุง อายุ 32 ปี บ้านเลขที่ 166 หมู่ 1 ตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ปวช. - ศึกษาคณตรีจากนายวิเทพ กันธิมา	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กลองซูด - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ปาดท่อม และกลองเต่งถึง	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ
11	นายศราวุธ คุณยศยิ่ง อายุ 25 ปี บ้านเลขที่ 4 หมู่ 3 ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ปวช. - ศึกษาคณตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ ปาดท่อม - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ลีง (นึ่ง) และสว่า (ฉาบ)	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ
12	นายเฉลิมพล ชัยวุฒิ อายุ 23 ปี บ้านเลขที่ 90 หมู่ 2 ตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	- ปวช. - ศึกษาคณตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กลองบอง โก และกลองคองกา - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ลีง (นึ่ง) และสว่า (ฉาบ)	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ- นักร้อง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
13	นายฉัฐพล บุญยืน อายุ 21 ปี บ้านเลขที่ 38 หมู่ 7 ตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- มัธยมศึกษาปีที่ 3 - ศึกษาดนตรีจากนายบุญธรรม เรือน รักษ์เหล่า	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กลองชุด - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ สิ้ง (นึ่ง) และสว่า (ฉาบ)	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ชิ้นรถ-ลงรถ

7) วิเคราะห์ความสำเร็จและปัญหาของคณะหนองสีแจ่งศิลป์

7.1) องค์ประกอบของวง ด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่าคณะหนองสีแจ่งศิลป์มีการจัดการองค์ประกอบของวงระหว่างเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากลได้อย่างเหมาะสมโดยแบ่งบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีตามคุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรีได้แก่ เครื่องดนตรีพื้นเมือง ประสมวงโดยแบ่งเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ ประกอบด้วย แนน้อย และปาดเอก มีเทคนิควิธีการในการบรรเลงที่ซับซ้อนและมีเสียงที่ดังกว่าเครื่องดนตรีอื่น ๆ สามารถควบคุมการบรรเลงของเครื่องดนตรีอื่น ๆ จึงวางตำแหน่งการบรรเลงบริเวณด้านหน้าและกลางวง กลุ่มที่ 2 ได้แก่ เครื่องดนตรีพื้นเมือง กลุ่มผู้ตาม ประกอบด้วย ปาดทุ้ม ปาดเหล็ก ก้องวง กลองปองโป่ง กลองเต่ง ถึงแนน้อย แนนลวง ลั้ง (ฉิ่ง) และสว่า (ฉาบ) มีเทคนิควิธีการบรรเลงที่ไม่ซับซ้อน และจะบรรเลงคล้อยตามกลุ่มผู้นำจึงวางตำแหน่งโดยรอบของเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ เพื่อรับสัญญาณการบรรเลงได้อย่างทั่วถึงทั้งวง ทำให้การบรรเลงของวงมีความคล่องตัวมากขึ้น

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ กลุ่มเครื่องดนตรีสากล ประสมวงโดยให้อยู่ในตำแหน่งด้านหลังของเครื่องดนตรีพื้นเมืองทั้งหมด แบ่งเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ ได้แก่ คีย์บอร์ด (Keyboard) และกีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) มีเทคนิคและวิธีการบรรเลงที่ซับซ้อน เป็นเทคโนโลยีที่เป็นระบบเสียงสังเคราะห์ สามารถสร้างเสียงดนตรีได้หลากหลาย จึงจัดตำแหน่งบรรเลงบริเวณกลางวงเพื่อควบคุมการบรรเลงของเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในรูปแบบประยุกต์ได้ทั่วถึง

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ กลุ่มผู้บรรเลงสนับสนุน ได้แก่ กีตาร์เบส (Bass Guitar) กลองชุด (Drum Set) กลองคองกา (Conga) และกลองบองโก (Bongos) เป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่กำกับและจังหวะทำให้เสียงดนตรีมีความหนักแน่นในการบรรเลงรูปแบบประยุกต์ ทั้งนี้กลุ่มเครื่องดนตรีสากลสามารถสร้างสรรค์แนวดนตรีใหม่ ๆ ทำให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ฟังในปัจจุบันได้

7.2) เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่าคณะหนองสีแจ่งศิลป์ได้นำเครื่องดนตรีพื้นเมืองมาใช้บรรเลงเกือบทุกเครื่องมือ และพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นเมืองโดยปรับเทียบเสียงให้มีใกล้เคียงกับเสียงเครื่องดนตรีสากล ทำให้คุณภาพของเสียงของเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากลมีความ

กลมกลืน ช่วยให้สามารถสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อให้เป็นที่นิยมของกลุ่มผู้ฟัง
ได้หลากหลายรูปแบบ

สภาพปัญหาของเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ผู้ศึกษาพบว่าคณะหนองสีแจ่งศิลป์
ไม่ได้นำปี่คาดเหล็กและกลองปี่โป่งเข้าร่วมบรรเลงเพราะจำนวนนักดนตรีไม่
เพียงพอจึงไม่นำมาบรรเลง ทำให้องค์ประกอบของเครื่องดนตรีในวงขาด
หายไปซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์และสืบสานในอนาคตได้ และใน
การประสมรูปแบบประยุกต์ทำให้เครื่องดนตรีสากลเข้ามามีบทบาท
แทรกแซงเครื่องดนตรีพื้นเมือง เช่น การนำกลองบองโกมาใช้ตีแทนที่กลอง
ปี่โป่ง โดยที่กลองปี่โป่งถูกเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เป็นเครื่องดนตรีที่ตั้งไว้
บูชาภายในวง ทำให้การประสมเครื่องดนตรีในวงรูปแบบพื้นเมืองขาด
หายไป

7.3) เทคนิควิธีการบรรเลง ด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่าคณะหนองสีแจ่งศิลป์ ได้
นำเทคนิคที่ทำให้การบรรเลงมีความน่าสนใจประกอบด้วย

7.3.1) เทคนิคกระสวนจังหวะ (Rhythm Pattern) เป็นรูปแบบของจังหวะที่
ถูกกำหนดขึ้นมา เพื่อใช้บรรเลงประกอบบทเพลง เช่น จังหวะบีกัน
(Begin) จังหวะรำวง (Rumwong) โดยใช้จังหวะที่เหมาะสมกับบท
เพลงในการบรรเลงแต่ละยก ทำให้การบรรเลงมีหลากหลายใน
รูปแบบของจังหวะ

7.3.2) เทคนิคอัตราความเร็ว (Tempo) คณะหนองสีแจ่งศิลป์ได้สร้าง
รูปแบบการบรรเลงให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคณะ โดยเริ่ม
จากจังหวะช้าก่อนและค่อย ๆ เร่งจังหวะให้เร็วขึ้นตามลำดับ เทคนิค
ทั้ง 2 รูปแบบ ทำให้บทเพลงมีความน่าสนใจไม่น่าเบื่อ บรรเลงอย่างมี
ระบบเป็นขั้นตอน

7.4) บทเพลงที่ใช้บรรเลง ด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่านักดนตรีในคณะหนองสี
แจ่งศิลป์ได้มีการคัดเลือกบทเพลงที่ใช้บรรเลง โดยการสังเกตว่ากลุ่มผู้ฟังอยู่
ในช่วงวัยใด เช่น กลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มเจ้าทรงซึ่งจะมีรสนิยมในการฟังที่
แตกต่างกันไปตามยุคสมัย เช่น เจ้าทรงที่อยู่ในช่วงก่อน พ.ศ. 2540 จะเป็น
กลุ่มเจ้าทรงที่เป็นสตรีสูงอายุ จะนิยมบทเพลงพื้นเมือง บทเพลงในพิธีกรรม
และเพลงลูกทุ่งเก่า กลุ่มเจ้าทรงที่เป็นกลุ่มเพศที่สามจะนิยมบทเพลงลูกทุ่ง

ใหม่ ปัจจุบันกลุ่มเจ้าทรงเป็นตระกูลผีเจ้านายหรือกลุ่มเทพเจ้า จะนิยมบทเพลงที่เป็นสำเนียงแขก ฉะนั้นการที่จะให้ได้รับความนิยมจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องอายุและเพศของกลุ่มผู้ฟัง เพื่อที่จะสามารถใช้บทเพลงที่สร้างความพึงพอใจกับกลุ่มผู้ฟัง จึงจะเป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยม

4.3.3 วงปี่พาทย์ล้านนาคณะป่าบงศิลป์

1) ประวัติความเป็นมา

คณะป่าบงศิลป์ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2525 เริ่มแรกมีสมาชิกในวงจำนวน 9 คน โดยมีนายเดช รินคำและนายหมื่น ไชยเดช ร่วมกันก่อตั้งคณะซึ่งแต่เดิมใช้ชื่อว่า คณะป่าบงศรีคำชมพู่ ซึ่งเป็นชื่อของสองหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันคือหมู่บ้านป่าบงหลวงและหมู่บ้านศรีคำชมพู่ จากการรวบรวมนักดนตรีซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนบ้านป่าบงหลวง นักดนตรีแต่ละคนมีพื้นฐานทางด้านดนตรีพื้นเมืองซึ่งสละอยู่ก่อนแล้ว จึงสามารถพัฒนาในการเล่นเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ล้านนาได้อย่างรวดเร็ว เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ล้านนาที่ใช้ในการฝึกซ้อมนายหมื่น ได้ยืมมาจากวัดศรีคำชมพู่ ประกอบด้วยปี่ดอกล ปี่ดอกลม ปี่ดอกลีดและก้องวง นำมาฝึกซ้อมที่วัดป่าบงหลวงและบ้านของนายเดช และจากการฝึกซ้อมทำให้นักดนตรีในคณะมีความชำนาญมากขึ้น จึงเริ่มรับงานซึ่งงานที่รับทำประจำคืองานศพของคนในชุมชน ต่อมาจึงรับงานในพิธีกรรมพืชมงคลและงานปอยหลวง เมื่อเริ่มมีงานว่าจ้างเข้ามามากขึ้นทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น นายเดชจึงได้ร่วมหุ้นกับสมาชิกในคณะซื้อเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์ล้านนาใหม่ทั้งหมดและนำเครื่องดนตรีที่ยืมมาคืนวัดศรีคำชมพู่ พร้อมกับตั้งชื่อคณะใหม่ว่า “คณะป่าบงศิลป์” ตามชื่อของหมู่บ้าน ช่วงเวลาต่อมาวงปี่พาทย์ล้านนาในเขตอำเภอสารภีหลายคณะ ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นการแห่งประเทศไทย เช่น คณะภู่อีสานมงคล คณะศิษย์เจ็ดสี คณะหนองป่าชะศิลป์และคณะหนองแฝก ทำให้เกิดการแข่งขันในการพัฒนารูปแบบให้มีความทันสมัยและให้เป็นที่นิยมของกลุ่มผู้ฟัง ขณะเดียวกันคณะป่าบงศิลป์ก็ได้พัฒนารูปแบบโดยนายเดชและสมาชิกนักดนตรีได้ร่วมหุ้นซื้อเครื่องดนตรีสากลเข้ามาผสมในคณะ ทำให้คณะป่าบงศิลป์เริ่มมีชื่อเสียงในเวลาต่อมา ภายหลังจากนักดนตรีบางคนต้องการที่จะหยุดพัก นายเดชจึงทำการซื้อหุ้นเครื่องดนตรีจากนักดนตรีในคณะทำให้เครื่องดนตรีทุกชิ้นเป็นของนายเดชทั้งหมด พร้อมกันนั้นได้ซื้ออุปกรณ์เครื่องเสียง รถบรรทุกและเพิ่มนักดนตรีสากล ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก

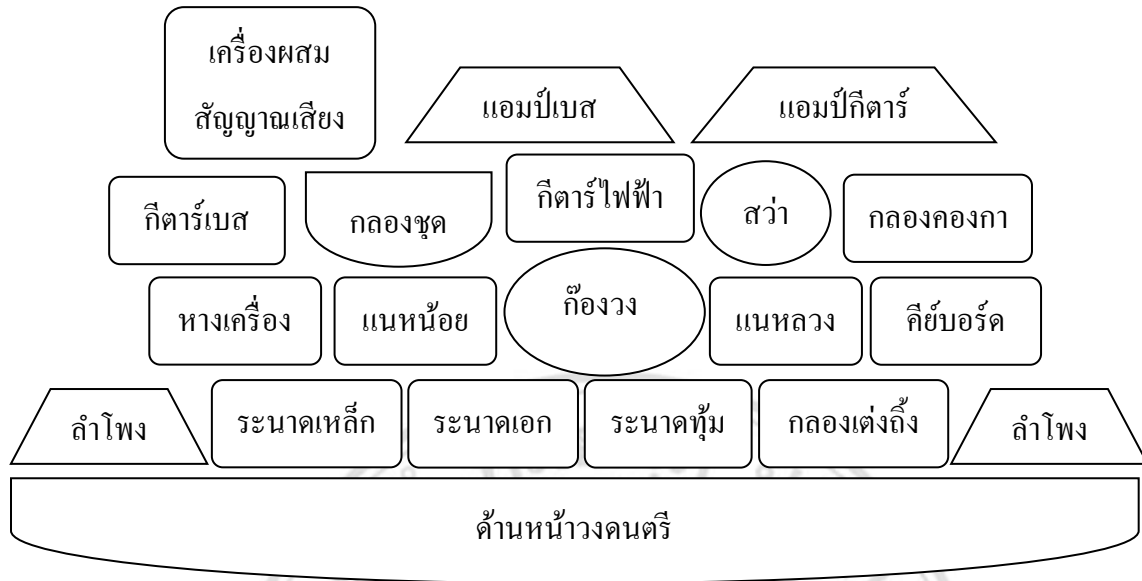
ในคณะทั้งหมด 11 คน ทำให้มีความพร้อมในการรับงานบรรเลงประโคมในงานต่าง ๆ ทั้งงานประเพณีและพิธีกรรม⁷

2) องค์ประกอบของวงปี่พาทย์ล้านนาคณะป่าบงศิลป์

ตารางที่ 4.8 เครื่องดนตรีและอุปกรณ์คณะป่าบงศิลป์

ลำดับ	เครื่องดนตรีพื้นเมือง (เครื่องหน้า)	จำนวน
1	ปาดเอก	1 ราง
2	ปาดหุ้ม	1 ราง
3	ปาดเหล็ก	1 ราง
4	ก้องวง	1 วง
5	กลองป่งโป่ง	1 ลูก
6	กลองเต่งถิ่ง	1 ลูก
7	แนหน้า	1 เล้า
8	แนหลวง	1 เล้า
9	สิ่ง (ฉิ่ง)	1 คู่
10	สว่า (ฉาบ)	1 คู่
11	กลองชุด	1 ชุด
12	กลองคองกา	1 ชุด
13	กีตาร์ไฟฟ้าพร้อมตู้แอมป์	1 ชุด
14	กีตาร์เบสพร้อมตู้แอมป์	1 ชุด
15	คีย์บอร์ดไฟฟ้า	3 ตัว
อุปกรณ์และระบบเสียง		
16	ไมค์โครโฟน	10 ตัว
17	เครื่องผสมสัญญาณเสียง (Mixer)	1 ชุด
18	เครื่องขยายเสียง (Power-Amplifier)	1 ชุด
19	ชุดลำโพง สูง กลาง ต่ำ	2 ชุด
ยานพาหนะ		
20	รถบรรทุก 6 ล้อ	1 คัน

⁷สัมภาษณ์เดช รินคำ, หัวหน้าคณะวงปี่พาทย์ล้านนาคณะป่าบงศิลป์, 13 กรกฎาคม 2556.

แผนภูมิที่ 4.3 รูปแบบการประสมวงปี่พาทย์ล้านนาคณะป่าบางศิลป์

รูปแบบการประสมวงปี่พาทย์ล้านนาคณะป่าบางศิลป์ มีการจัดวางตำแหน่งเครื่องดนตรีพื้นเมืองบริเวณด้านหน้าของวง ชุดลำโพงอยู่บริเวณด้านข้างคณะทั้งซ้ายและขวา ทั้งนี้จะให้ความสำคัญกับกลองเต่งถึง โดยจะวางตำแหน่งไว้ด้านหน้าของวง ซึ่งจะพบว่าการฟ้อนของเจ้าทรงบริเวณช่วง (ปะรำพิธี) เจ้าทรงส่วนใหญ่จะเข้ามากราบไหว้กลองเต่งถึงพร้อมกับการนำพวงมาลัยดอกไม้มาวางบูชาบนกลอง ซึ่งเชื่อว่ากลองเต่งถึงเป็นเครื่องดนตรีที่เปรียบเสมือนครูในวงปี่พาทย์ล้านนา

3) เครื่องดนตรี

การพัฒนาเครื่องดนตรีคณะป่าบางศิลป์ พบว่าเครื่องดนตรีพื้นเมือง(เครื่องหน้า) ได้มีการเทียบเสียงให้มีความใกล้เคียงกับบันไดเสียงสากล (Scale) ทำให้สามารถบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากลได้อย่างกลมกลืน นายอาทิตย์ ถาแดง กล่าวถึงวิธีการเทียบเสียงเครื่องดนตรีในวงว่า “การเทียบเสียงเครื่องดนตรีในคณะป่าบางศิลป์ จะใช้เสียงคีย์บอร์ดเป็นหลักในการเทียบเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่สามารถทำนองได้ ประกอบด้วย ปี่ดอกลี ปี่ดอกลี ปี่ดอกลี ก้องวง แนหน้อยและแนหลวง”⁸⁸

⁸⁸ สัมภาษณ์อาทิตย์ ถาแดง, นักดนตรีวงปี่พาทย์ล้านนาคณะป่าบางศิลป์, 13 กรกฎาคม 2556.

- 4) รูปแบบและเทคนิควิธีการบรรเลง
- ผู้ศึกษาพบว่ารูปแบบและเทคนิควิธีการบรรเลงของคณะป๊อปปูล่าใช้เทคนิควิธีการบรรเลง ประกอบด้วย
- 4.1) เทคนิคการคัฟเวอร์ (Cover) เพลงเป็นการนำเพลงต้นฉบับมาบรรเลงใหม่ โดยบรรเลงให้เหมือนเพลงต้นฉบับหรือแตกต่างจากเพลงต้นฉบับเดิมก็ได้ มีวิธีการเรียบเรียงเสียงประสาน (Harmony) โดยใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองทำหน้าที่บรรเลงในรูปแบบลักษณะคำร้อง (Lyric) หรือบรรเลงทำนอง (Melody) ซึ่งวิธีดังกล่าวเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีพื้นเมือง ส่วนเครื่องดนตรีสากลทำหน้าที่บรรเลงทำนอง (Melody) และประสานเสียงคอร์ด(Chord) ทำให้บทเพลงที่คุ้นเคยมีความน่าสนใจมากขึ้น
- 4.2) การคัดเลือกกลุ่มบันไดเสียงสากลหรือเสียงคอร์ด (Chord) ในการบรรเลงรูปแบบประยุกต์เนื่องจากโครงสร้างของเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมืองมีขอบเขตเสียงที่จำกัดไม่สามารถบรรเลงได้เฉพาะหลากหลายเช่นเครื่องดนตรีสากล คณะป๊อปปูล่าได้มีการคัดเลือกกลุ่มบันไดเสียงสากลหรือเสียงคอร์ด (Chord) ที่มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นเมือง ประกอบด้วย คีย์ G คีย์ A และคีย์ D ส่งผลให้เครื่องดนตรีพื้นเมืองสามารถบรรเลงได้เพราะ ส่วนการบรรเลงของเครื่องดนตรีสากลจะทำหน้าที่ในการบรรเลงประสานเสียงให้แก่เครื่องดนตรีพื้นเมืองในรูปแบบประยุกต์เท่านั้น”
- 5) บทเพลงที่ใช้บรรเลง
- คณะป๊อปปูล่ามีวิธีการในการคัดเลือกบทเพลงที่นำมาใช้บรรเลง โดยแบ่งกลุ่มตามรูปแบบของบทเพลง ได้แก่ บทเพลงพื้นเมืองทั่วไปบทเพลงในพิธีกรรมพืชมงคล บทเพลงในพิธีศพ ภายหลังจากการพัฒนาเป็นวงรูปแบบประยุกต์ ทำให้สามารถนำบทเพลงรูปแบบใหม่ ๆ เข้ามาผสมผสานได้มากยิ่งขึ้น เช่น บทเพลงลูกทุ่งเก่า บทเพลงลูกทุ่งใหม่ ทั้งนี้จะคัดเลือกบทเพลงที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในการบรรเลงยังคงรักษารูปแบบการบรรเลงบทเพลงให้เหมือนเพลงต้นฉบับมากที่สุด ซึ่งในการบรรเลงแต่ละช่วงเวลาผู้นำวงจะต้องสังเกตกลุ่มผู้ฟังว่าอยู่ในวัยไหน เช่น ช่วงคำก่อนและหลังพิธีทางศาสนาผู้ฟังส่วนใหญ่จะเป็นอยู่ในวันกลางจนถึงวัยสูงอายุ ดังนั้นจะต้องจัดวางบทเพลงที่ได้รับความนิยมในช่วงวัยนั้น ๆ เช่น บทเพลงน้ำค้างเดือนหกของสุรพล สมบัติเจริญ บทเพลงนิราศเวียงพิงค์ของทูลทองใจ บทเพลงน้ำตาลก้อนแก้วของก้าน แก้วสุพรรณ และบทเพลงรดควนขบวน

สุดท้ายของห้องศรี วรณูช นอกจากจะทำให้เกิดความประทับใจเมื่อได้ฟังแล้ว ยังสามารถดึงกลุ่มฟังให้อยู่เป็นกำลังใจให้แก่เจ้าภาพในงาน เมื่อเข้าสู่ช่วงเวลาดีกลุ่มผู้ฟังจะเป็นกลุ่มพ่อบ้านแม่บ้านที่คอยตระเตรียมอาหารในวันรุ่งขึ้น ก็จะใช้บทเพลงลูกทุ่งใหม่ เช่น บทเพลงยาใจคนจนของไมค์ ภิรมย์พร หรือบทเพลงคาถามหานิมของยอดรัก สลักใจ ทั้งนี้หากสามารถเล่นบทเพลงตามคำร้องขอจากกลุ่มผู้ฟังได้ ก็จะสามารถได้คำตอบแทนเพิ่มขึ้น

ในการรับงานของคณะป๊อปปูล่าในปัจุบัน ได้มีการจัดให้มีการเดินทางเครื่อง (แนวตลก) โดยให้นักดนตรีในคณะเป็นผู้แสดงแต่งตัวแต่งหน้าให้ดูตลก เมื่อทำการบรรเลงประ โคมก็จะออกมาเดินบริเวณด้านหน้าวง สร้างความตลกขบขันให้แก่ผู้พบเห็น นายเดช รินคำ กล่าวว่ “การนำเอาการเดินทางเครื่อง (แนวตลก) เข้าร่วมแสดงในการบรรเลงประ โคมเป็นการสร้างความแปลกใหม่และดึงดูดทั้งผู้ฟังและผู้ชม โดยมีทัศนคติที่จะทำอะไรให้กลุ่มผู้ฟังหันมาชมการบรรเลงและการแสดงของคณะให้มากขึ้น ซึ่งวิธีการนี้ทำให้เป็นที่จดจำของผู้คนที่เข้ามาร่วมงาน ทั้งนี้ก่อนการแสดงนายเดชจะพูดคุยกับเจ้าภาพก่อนว่าจะมีรูปแบบการแสดงลักษณะดังกล่าว เพราะบางท้องถิ่นไม่นิยมการเดินทางเครื่อง (แนวตลก) เพราะเป็นการแสดงที่ไม่เหมาะสมในงานอวมงคล นอกจากนั้นในบางท้องถิ่นก็จะมีกร้องขอให้คณะป๊อปปูล่าเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบรรเลงมาเป็นลักษณะบรรเลงประกอบการขับร้องในบทเพลงลูกทุ่งเก่าหรือบทเพลงลูกทุ่งใหม่ โดยใช้ผู้ขับร้องเป็นนักดนตรีภายในคณะเปลี่ยนกันออกมาขับร้อง งานที่ การบรรเลงประ โคมในพิธีศพของป๊อปปูล่าในปัจุบัน ได้แบ่งเวลาในการบรรเลงออกเป็น 2 เวลา คือ บรรเลงประ โคมในคืนก่อนวันฌาปนกิจคิดเป็น 1 เวลา มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 4.9 เวลาและบทเพลงที่ใช้บรรเลงของคณะป๊อปปูล่ามัย

เวลาบรรเลง	พิธีการและบทเพลงที่ใช้บรรเลง
เวลา 16.00-17.00 น.	- หลังจากติดตั้งเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในบริเวณงานเรียบร้อยแล้ว นายเดช รินคำ ก็จะทำพิธียกขันตั้ง(ขันบูชาครู) ซึ่งทางเจ้าภาพจะเป็นผู้จัดเตรียม หลังจากนั้นก็จะบรรเลงเพลงในรูปแบบพื้นเมือง ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลงล่องแม่ปิง เพลงสร้อยเวียงพิงค์ เพลงถ้ำยี่หลงถ้ำ
เวลา 17.40-20.00 น.	- บรรเลงประโคมเพลงพื้นเมือง ได้แก่ เพลงธรณีกันแสง เพลงดาวทอง เพลงพญาโศก
เวลา 20.00 - 21.00 น.	พิธีกรรมทางศาสนา
เวลา 21.00-22.30 น.	- หลังจากเสร็จสิ้นพิธีกรรมทางศาสนา ก็จะเริ่มบรรเลงประโคมเพลงพื้นเมือง ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลงมวย - เข้าสู่การบรรเลงรูปแบบประยุกต์ ทั้งนี้จะมีทางเครื่อง (แนวตลก) ซึ่งเป็นนักดนตรีในวงออกมาแสดงด้านหน้าวง - บทเพลงที่ใช้บรรเลงประโคมจะเป็นเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยม ได้แก่ เพลงขอบคุณแฟนเพลง เพลงคำถามหานิยม เพลงนิราญเวียงพิงค์ เพลงรักคุณเท่าฟ้า เพลงสุดท้ายที่กรุงเทพ เพลงแอบรักแม่หม้าย เพลงสาวสวนแตง เพลงเป็นโสดทำไม เพลงมอง เพลงชมทางเขาชุมทอง เพลงครูลำดวน เพลงหนุ่มวัยทอง เพลงคุณไม่รักทำไมไม่บอก เพลงรักสาวลูกสอง เพลงราวงไทใหญ่ เพลงอยากเจอคนจริงใจ เพลงสอนหนูหน่อย เพลงชมทุ่ง เพลงรักจางที่บางปะกง
เวลา 23.00-24.00 น.	- การบรรเลงในช่วงนี้เจ้าภาพจะร้องขอให้เปลี่ยนรูปแบบการบรรเลงเป็นการขับร้องเพลงแทน บทเพลงที่ทำการบรรเลงจะเป็นเพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยม ได้แก่ เพลงรักมาห้าปี เพลงผู้หญิงนี้เข้าใจยาก เพลงตู้ทองเครื่องที่ เพลงแม่ เพลงแม่สาย เพลงเดือนเพ็ญ เพลงก่อนจะลา และเพลงสรรเสริญพระบารมี

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ช่วงเวลาที่ 2 บรรเลงประโคมในวันฉกฉวยเป็นอีก 1 เวลา ดังตารางต่อไปนี้	
เวลา 06.00-07.00 น.	- บทเพลงที่ใช้บรรเลงประโคมจะเป็นเพลงพื้นเมือง ได้แก่ เพลงปราสาทไหว เพลงฝัดค้อยผ้า เพลงขวนย่าเหล
เวลา 07.30-09.50 น.	- บรรเลงรูปแบบประยุกต์ ได้แก่ เพลงฉันทนาที่รัก เพลงไปทั่วแคว้นแดนอีสาน เพลงสามสิบยังแจ้ว เพลงรักน้องพร เพลงเจ้าภาพงเจริญ เพลงคาถามหานิยม เพลงแอบรักแม่หม้าย เพลงแม่กาบพริก เพลงชมทุ่ง
เวลา 10.00 - 11.30 น.	พิธีกรรมทางศาสนา
เวลา 12.45-14.00 น.	- บรรเลงรูปแบบประยุกต์ ได้แก่ เพลงนิราญเวียงพิงค์ เพลงรักคุณเท่าฟ้า เพลงสุดท้ายที่กรุงเทพ เพลงแอบรักแม่หม้าย เพลงสาวสวนแดง เพลงเป็นโสดทำไม เพลงมอง เพลงชุมทางเขาชุมทอง เพลงครูลำดวน เพลงหนุ่มวัยทอง เพลงคุณไม่รักทำไมไม่บอก เพลงรักสาวลูกสอง เพลงราวงไทใหญ่ เพลงอยากเจอคนจริงใจ
เวลา 14.00- 15.00 น.	- เตรียมอุปกรณ์เครื่องเฉพาะเครื่องพื้นเมืองขึ้นบรรทุก บรรเลงประโคมจากบ้านเจ้าภาพไปสู่สถาน ทั้งนี้เมื่อถึงสถานแล้วก็จะบรรเลงโคมในบทเพลงที่เศร้าโศก เช่น เพลงธรรณีกรรมแสง เพลงดาวทอง กระทั่งเข้าสู่ช่วงพิธีฉกฉวยประชุมเพลิงก็จะบรรเลงประโคมเพลงมวย และจบด้วยเพลงปราสาทไหว

6) สมาชิกนักดนตรี

คณะป๊อบซิลป์เริ่มก่อตั้งมีสมาชิกจำนวน 9 คนจากปี พ.ศ. 2525 ได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นรูปแบบประยุกต์ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิกในวงทั้งสิ้น 11 คน ทั้งนี้ในการบรรเลงแต่ละงานจะใช้จำนวนนักดนตรีไม่เท่ากัน นายเดช รินคำ กล่าวว่า “นักดนตรีคณะป๊อบซิลป์มีความสามารถในการบรรเลงทั้งเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากล เช่น นักดนตรีที่บรรเลงป๊าดหุ้มสามารถเป่าแนหลวงและสลับไปเล่นกีตาร์เบส คนเป่าแนหน้อยสามารถบรรเลงป๊าดเหล็ก ส่วนคำตอบแทนเป็นไปตามที่นายเดช รินคำ ได้ตกลงกันไว้ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อนักดนตรีในคณะแต่อย่างใด

ผู้ศึกษาพบว่าสมาชิกนักดนตรีคณะป๊างศิลป์ในปัจจุบันส่วนใหญ่มาจากภายนอกชุมชนบ้านป๊างหลวง นักดนตรีมีทั้งเยาวชนและวัยกลางคนซึ่งมีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีได้หลายเครื่องมือ รูปแบบการจัดการนักดนตรีคณะป๊างศิลป์เป็นลักษณะการจัดการในรูปแบบอาวุโส นายเดชกล่าวว่า “ตนเองจะดูแลสมาชิกนักดนตรีแบบพี่น้องคอยบอกกล่าวตักเตือนในวิธีการบรรเลง นักดนตรีต้องมีไหวพริบต้องสังเกตกลุ่มผู้ฟังว่าอยู่ในวัยไหน ถ้าเป็นผู้สูงอายุก็จะเล่นเพลงพื้นเมืองหรือเพลงลูกทุ่งเก่า ๆ หากเป็นงานแห่ในพิธีกรรมฟ้อนผึ่นักดนตรีจะต้องรู้แนวทางในการบรรเลงหรือบทเพลงที่จะบรรเลงว่าควรจะใช้บทเพลงแบบใดที่จะทำให้เจ้าทรงเกิดประทับใจ เพื่อที่จะสามารถบรรเลงเพลงให้เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของกับกลุ่มผู้ฟัง ทั้งนี้ต้องติดตามบทเพลงที่กำลังเป็นที่นิยมโดยตลอด เพราะหากมีการร้องขอให้เล่นก็สามารถบรรเลงตามความต้องการของกลุ่มผู้ฟังได้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญเพราะนอกจากจะได้รับความชื่นชมจากเจ้าภาพหรือผู้ฟังแล้ว ยังทำให้มีการว่าจ้างให้ไปบรรเลงประโคมอย่างต่อเนื่อง” ปัจจุบันสมาชิกนักดนตรีคณะป๊างศิลป์ส่วนใหญ่มาจากภายนอกชุมชนบ้านป๊างหลวง นักดนตรีมีทั้งเยาวชนและวัยกลางคนซึ่งมีความสามารถในการเล่นเครื่องดนตรีได้หลายเครื่องมือ รูปแบบการจัดการนักดนตรีคณะป๊างศิลป์เป็นลักษณะการจัดการในรูปแบบอาวุโส นายเดชกล่าวว่า “ตนเองจะดูแลสมาชิกนักดนตรีแบบพี่น้องคอยบอกกล่าวตักเตือนในวิธีการบรรเลง นักดนตรีต้องมีไหวพริบต้องสังเกตกลุ่มผู้ฟังว่าอยู่ในวัยไหน ถ้าเป็นผู้สูงอายุก็จะเล่นเพลงพื้นเมืองหรือเพลงลูกทุ่งเก่า ๆ หากเป็นงานแห่ในพิธีกรรมฟ้อนผึ่นักดนตรีจะต้องรู้แนวทางในการบรรเลงหรือบทเพลงที่จะบรรเลงว่าควรจะใช้บทเพลงแบบใดที่จะทำให้เจ้าทรงเกิดประทับใจ เพื่อที่จะสามารถบรรเลงเพลงให้เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของกับกลุ่มผู้ฟัง ทั้งนี้ต้องติดตามบทเพลงที่กำลังเป็นที่นิยมโดยตลอด เพราะหากมีการร้องขอให้เล่นก็สามารถบรรเลงตามความต้องการของกลุ่มผู้ฟังได้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญเพราะนอกจากจะได้รับความชื่นชมจากเจ้าภาพหรือผู้ฟังแล้ว ยังทำให้มีการว่าจ้างให้ไปแห่ประโคมอย่างต่อเนื่อง”⁹

⁹สัมภาษณ์เดช รินคำ, หัวหน้าคณะวงป๊าทย์ล้านนาคณะป๊างศิลป์, 13 กรกฎาคม 2556.

ตารางที่ 4.10 จำนวนสมาชิกนักดนตรีในคณะป๊อปปูล่า

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล / อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
1	นายเดช รินคำ อายุ 53 ปี บ้านเลขที่ 133 หมู่ 4 ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนน้อย - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ เครื่องดนตรี ทุกชิ้น	- เจ้าของคณะ - ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ
2	นายนภดล ต้อยวง อายุ 28 ปี บ้านเลขที่ 58/1 หมู่ 7 ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	- มัธยมศึกษาปีที่ 3 - ศึกษาดนตรีจากอาจารย์ปิ่น สันไร่	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนน้อย - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ กีตาร์เบส	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ
3	นายเสกสรร คำแดง อายุ 25 ปี บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ 6 ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 6 - ศึกษาดนตรีจาก นายเดช รินคำ	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนน้อย - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ปี่ดอ ปี่ดอทุ้มและกลองคองกา	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
4	นายสุวัฒน์ เป็งคำ อายุ 45 ปี บ้านเลขที่ 2 หมู่ 9 ตำบลขี้เหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 6 - ศึกษาดนตรีด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กลองเต่งถึง - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ปาดฆ้อง ปาดเอกและกลองคองกา	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขั้มนรถ-ลงรถ
5	นายอาทิตย์ ถาแดง อายุ 35 ปี บ้านเลขที่ 114 หมู่ 1 ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 6 - ศึกษาดนตรีจากสากลจากสยามยา มาฮ่าเชียงใหม่ และดนตรีพื้นเมือง จากพ่อครูอ้าย (บ้านกู่เสือ)	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ คีย์บอร์ด ไฟฟ้า - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ปาดเอก ปาดทุ้มกลองเต่งถึงและแนหน้อย	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขั้มนรถ-ลงรถ
6	นายวีรพงษ์ พรหมจักรแก้ว อายุ 29 ปี บ้านเลขที่ 78 หมู่ 2 ตำบลสันปูเลย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่	- มัธยมศึกษาปีที่ 3 - ศึกษาดนตรีจากโรงเรียนดอยสะเก็ด วิทยาคม	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กลองชุด - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ กลอง เต่งถึง	- ควบคุมระบบเสียง - ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขั้มนรถ-ลงรถ

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล / อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาค้นคว้า	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
7	นายสุวิทย์ คำจตุตัน อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 10/7 หมู่ 2 ตำบลต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	- มศ. 7 - ศึกษาดนตรีจากบิดา	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ ปี่ดอ - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ กลองชุด กลองเต่งถึง	- แต่งกายนักแสดง - ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ
8	นายเปล่ง รินคำ อายุ 51 ปี บ้านเลขที่ 73/3 หมู่ 4 ตำบลป่าบง อำเภอสรรค จังหวัดเชียงใหม่	- ประถมศึกษาปีที่ 4 - ศึกษาดนตรีจากบิดาและนายลา รินคำ	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ แนนหลวง - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ปี่ดอ และกลองเต่งถึง	- โฆษก - ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ
9	นายสรวุฒิ ไชยระวัง อายุ 27 ปี บ้านเลขที่ 299 หมู่ 4 ตำบลสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	- ปริญญาตรี - ศึกษาดนตรีด้วย ตัวเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ เครื่อง ประกอบจังหวะ	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล /อายุ / ที่อยู่	วุฒิการศึกษาและการศึกษาดนตรี	ตำแหน่งเครื่องดนตรีหลัก และเครื่องดนตรีอื่น ๆ	หน้าที่และทักษะเฉพาะตัว
10	นายเจริญ อินตะวัฒน์ อายุ 50 ปี บ้านเลขที่ 28 หมู่ 2 ตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	- มัธยมศึกษาปีที่ 6 - ศึกษาดนตรีจากด้วยตนเอง	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ กีตาร์เบส - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้แก่ ก้องวง และกลองเต่งถึง	- ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ
11	นายอดิศักดิ์ อินตาวง อายุ 20 ปี บ้านเลขที่ 56/4 หมู่ 4 ตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่	- ไม่ได้ศึกษา - ศึกษาดนตรีจากนายเดช รินคำ	- เครื่องดนตรีหลัก ได้แก่ ปี่ดทุ้ม - เครื่องดนตรีอื่น ๆ ปี่ดเหล็ก	- เดินทางเครื่อง - ติดตั้งอุปกรณ์และขนของ ขึ้นรถ-ลงรถ

7) วิเคราะห์ความสำเร็จและปัญหาของคณะหนองป่าพงศิลป์

7.1) องค์ประกอบของวง ด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่าคณะหนองป่าพงศิลป์มีวิธีการประสมวงระหว่างเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากลได้อย่างเหมาะสม โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีตามคุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรีไว้ดังต่อไปนี้

7.1.1) เครื่องดนตรีพื้นเมือง ประสมวงโดยแบ่งเป็นเครื่องดนตรีที่เป็น “กลุ่มผู้นำ” ได้แก่ แนน้อย และปาดอก มีเทคนิควิธีการในการบรรเลงที่ซับซ้อนและมีเสียงที่ดังกว่าเครื่องดนตรีอื่น ๆ สามารถควบคุมการบรรเลงของเครื่องดนตรีอื่น ๆ จึงวางตำแหน่งการบรรเลงบริเวณด้านหน้าและกลางวง

7.1.2) เครื่องดนตรีพื้นเมือง “กลุ่มผู้ตาม” ได้แก่ ปาดหุ้มปาดเหล็กก้องวง กลองปึง ปึง กลองเต่งถึง แนนลวง ลึง (จิ้ง) และสว่า (ฉาบ) มีเทคนิควิธีการบรรเลงที่ไม่ซับซ้อน และจะบรรเลงคล้อยตามกลุ่มผู้นำจึงวางตำแหน่งโดยรอบของเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ เพื่อรับสัญญาณการบรรเลงได้อย่างทั่วถึงทั้งวง ทำให้การบรรเลงของวงมีความคล่องตัวมากขึ้น

7.1.3) กลุ่มเครื่องดนตรีสากล แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มบรรเลงทำนอง (Melody) ประสานเสียงคอร์ด (Chord) ได้แก่คีย์บอร์ด (Keyboard) กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) และกีตาร์เบส (Bass Guitar) เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่มีเทคนิคและวิธีการบรรเลงที่ซับซ้อน เพราะเป็นเทคโนโลยีที่เป็นระบบเสียงสังเคราะห์ที่สามารถสร้างเสียงดนตรีได้หลากหลาย จึงจัดตำแหน่งด้านหลังของวงบรรเลงในรูปแบบร่วมสมัย

7.1.4) กลุ่มเครื่องดนตรีที่ใช้ตีประกอบจังหวะหรือเครื่องกระทบ (Percussion Instruments) ได้แก่ กลองชุด (Drum Set) กลองคองกา (Conga) และกลองบองโก (Bongos) เป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่ประกอบจังหวะในบทเพลงรูปแบบร่วมสมัยเครื่องดนตรีในกลุ่มนี้มีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงบทเพลงสมัยใหม่

- 7.2) การประยุกต์เครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ล้านนา ด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่า คณะป๊อปปูล่าได้อนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นเมืองได้ครบทุกเครื่องมือ มีการพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นเมือง โดยการเทียบเสียงให้มีใกล้เคียงกับเสียงเครื่องดนตรีสากล ส่งผลให้เสียงของเครื่องดนตรีมีเสียงกลมกลืนกันช่วยให้สามารถสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้ฟังได้หลากหลายรูปแบบ สภาพปัญหาของเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง ผู้ศึกษาพบว่าเครื่องดนตรีพื้นเมืองคณะป๊อปปูล่าได้ทำการเทียบเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมืองให้มีใกล้เคียงกับเสียงเครื่องดนตรีสากล ก็ส่งผลกระทบต่อให้กับเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมืองบางเสียง เช่น เสียงมี เมื่อบรรเลงท่วงทำนองที่ผ่าน โน้ตเสียง มี ก็จะทำให้รู้สึกขัดหูไม่ไพเราะ แม้ว่าการประยุกต์จะทำให้มีบทเพลงการบรรเลงสูญเสียเสียงสำเนียงเสียงพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของวงปีพาทย์ล้านนา ไป
- 7.3) เทคนิควิธีการบรรเลง ด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่าเทคนิควิธีการบรรเลงของคณะป๊อปปูล่าใช้เทคนิควิธีการบรรเลง ที่เรียกว่า คัฟเวอร์ (Cover) เป็นการนำเพลงต้นฉบับมาบรรเลงใหม่ โดยบรรเลงให้เหมือนเพลงต้นฉบับหรือแตกต่างจากเพลงต้นฉบับเดิมก็ได้ ทั้งนี้มีวิธีการเรียบเรียงเสียงประสาน (Harmony) โดยยังคงใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองทำหน้าที่บรรเลงในลักษณะคำร้อง (Lyric) และบรรเลงทำนอง (Melody) ควบคู่กันไปซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ล้านนา ส่วนเครื่องดนตรีสากลทำหน้าที่บรรเลงทำนอง (Melody) และประสานเสียงคอร์ด (Chord) ซึ่งการใช้เทคนิควิธีการบรรเลงดังกล่าวบรรเลงโดยวงปีพาทย์ล้านนารูปแบบประยุกต์ทำให้บทเพลงที่คุ้นเคยหรือได้รับความนิยมมีความน่าสนใจมากขึ้น
- 7.4) บทเพลงที่ใช้บรรเลง ด้านความสำเร็จผู้ศึกษาพบว่าคณะป๊อปปูล่าการคัดเลือกบทเพลงที่นำมาใช้บรรเลง โดยแบ่งกลุ่มตามรูปแบบของบทเพลงได้แก่ บทเพลงพื้นเมืองทั่วไปบทเพลงในพิธีกรรมพืชนาศิ บทเพลงในพิธีศพบทเพลงในพิธีศพภายหลังการพัฒนาเป็นวงรูปแบบประยุกต์ ทำให้สามารถนำบทเพลงรูปแบบใหม่ ๆ เข้ามาผสมผสานได้มากยิ่งขึ้น เช่น บทเพลงลูกทุ่งเก่า บทเพลงลูกทุ่งใหม่ ทั้งนี้จะคัดเลือกบทเพลงที่ได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในการบรรเลงยังคงรักษารูปแบบการบรรเลงบทเพลงให้เหมือนเพลงต้นฉบับมากที่สุด

4.4 วิเคราะห์สภาพการณ์ ปัญหา ความสำเร็จและได้รับความนิยของวงปีพาทย์ล้านนา

จากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพการณ์ ปัญหา และความสำเร็จ จากกลุ่มตัวอย่าง (Sample) วงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 คณะ คือคณะเพชรพยอม คณะหนองสีแจ่งศิลป์ คณะป่าบงศิลป์ ในขั้นตอนต่อไปจึงทำการประมวลและสรุปถึงสภาพการณ์ ปัญหา และความสำเร็จ จากกลุ่มตัวอย่าง วงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 3 คณะดังกล่าว ทำให้ได้ภาพรวมของปัญหา และความสำเร็จ ของวงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่จากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ดังนี้

4.4.1 สภาพการณ์ของวงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

สภาพการณ์ปัจจุบันของวงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกเป็น 2 ประเภท ดังละเอียดต่อไปนี้

- 1) วงปีพาทย์ล้านนาที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกัน เรียกว่า “ของหน้าหมู” มาจากการระดมทุนจากสมาชิกในชุมชนจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องดนตรีมาใช้บรรเลงภายในชุมชน ทั้งนี้จะมีการตกลงระหว่างสมาชิกในชุมชนและนักดนตรีในการใช้เครื่องดนตรี เช่น หากมีกิจกรรมใด ๆ ในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวงปีพาทย์ล้านนา นักดนตรีจะต้องทำหน้าที่บรรเลงในกิจกรรมนั้น ๆ โดยอาจจะมีค่าตอบแทนขั้นต่ำที่กำหนดไว้หรือไม่มีค่าตอบแทนก็ได้ เพราะถือได้ว่าสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของเครื่องดนตรีนั้นหากมีการรับงานบรรเลงภายนอกชุมชนก็จะคิดค่าตอบแทนจากงานที่รับว่าจ้างเต็มจำนวน ซึ่งนักดนตรีจะต้องดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องดนตรีให้อยู่ในสภาพดี โดยจะเก็บรักษาเครื่องดนตรีทั้งหมดไว้ที่วัดประจำหมู่บ้านพร้อมกับนัดหมายฝึกซ้อมในเวลากลางคืน
- 2) วงปีพาทย์ล้านนาที่เป็นส่วนบุคคล คือ วงปีพาทย์ล้านนาที่มาจากการบริหารจัดการเฉพาะบุคคลหรือหัวหน้าคณะเป็นผู้จัดการวงดนตรีทั้งหมด ตั้งแต่การซื้ออุปกรณ์เครื่องดนตรีซึ่งปัจจุบันนิยมนำเครื่องดนตรีสากลเข้าประสมวงเรียกว่า “วงประยุกต์” ประกอบด้วยเครื่องดนตรีพื้นเมือง ได้แก่ ป้าดเอก ป้าดทุ้ม ป้าดเหล็ก ก้องวง กลองปั้งโป่ง กลองเต่งถึง แนน้อย แนนลวง ลี้ง (จิ้ง) และสว่า (ฉาบ) และเครื่องดนตรีสากล ได้แก่ คีย์บอร์ด (Keyboard) กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) กีตาร์เบส (Bass Guitar) กลองชุด (Drum set) กลองคองกา (Conga) และกลองบองโก (Bongos) ซึ่งวงปีพาทย์ล้านนารูปแบบดังกล่าวถือได้ว่าเป็นรูปแบบวงดนตรีที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันเพราะมีการพัฒนาทั้งรูปแบบการประสมวง เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลง เทคนิควิธีการบรรเลงและบทเพลงที่ใช้บรรเลงทำให้สามารถ

สร้างสรรค์แนวเพลงใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ฟังได้ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย

4.4.2 ปัญหาของวงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

สภาพปัญหาของวงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทต่อสังคมเมืองเชียงใหม่อย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนและท้องถิ่นรวมถึงวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านวงปีพาทย์ล้านนาที่ได้รับผลกระทบ จากการศึกษาพบว่าวงปีพาทย์ล้านนาส่วนใหญ่ที่ดำรงอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทันกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป วงปีพาทย์ล้านนาบางคณะยังคงสืบทอดในรูปแบบดั้งเดิม โดยไม่เปิดรับการพัฒนางานในรูปแบบของการประยุกต์ ขาดการจัดการองค์ความรู้และพัฒนาในส่วนของการประสมวง เทคนิคและบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลง เมื่อไม่สามารถพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ฟังและผู้ว่าจ้าง จึงเป็นสาเหตุทำให้ไม่ได้รับความนิยม ส่งผลต่อปริมาณงานและรายได้ที่น้อยลง จนไม่สามารถดำรงอยู่และเสี่ยงต่อการล้มเลิกวงไป ไม่สามารถสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีอันเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนาต่อไปได้

4.4.3) ความสำเร็จของวงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่

ความสำเร็จของวงปีพาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบวงปีพาทย์ล้านนาในปัจจุบันเป็นการประสมวงด้วยเครื่องดนตรี 2 กลุ่มคือ เครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากล เรียกว่า “วงปีพาทย์ล้านนาแบบประยุกต์” ดังภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 วงปีพาทย์ล้านนาแบบประยุกต์

วงปีพาทย์ล้านนา รูปแบบประยุกต์ เป็นวิธีการประสมวงระหว่างเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากล ทั้งนี้อาศัยคุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรีในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีดังต่อไปนี้

1.1) เครื่องดนตรีพื้นเมือง เป็นการประสมวงเครื่องดนตรี 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บรรเลงนำ กลุ่มผู้บรรเลงตาม และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องและกลมกลืนในการบรรเลง

1.1.1) เครื่องดนตรีพื้นเมืองกลุ่มผู้นำ ได้แก่ แนน้อย และปาดเอก ด้วยคุณลักษณะ และศักยภาพในการบรรเลงที่สามารถสร้างสรรค์ท่วงทำนองโดยใช้เทคนิคในการบรรเลงที่มีความซับซ้อน ประกอบกับเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงค่อนข้างดัง จึงสามารถใช้พลังเสียงในการควบคุมการบรรเลงเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในวง ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวจึงมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้นำการบรรเลง และกำหนดบทเพลงให้แก่เครื่องดนตรีอื่น ๆ ภายในวง โดยจัดวางตำแหน่งการบรรเลงบริเวณด้านหน้าของวงปีพาทย์ล้านนา

1.1.2) กลุ่มเครื่องดนตรีพื้นเมืองกลุ่มผู้ตาม ได้แก่ แนนทวง ปาดหุ้ม ปาดเหล็ก ก้องวง ด้วยคุณลักษณะและศักยภาพในการบรรเลงที่ใช้เทคนิคไม่ซับซ้อน นิยมบรรเลงเป็นทำนองหลักหรือเป็นทำนองกลาง ๆ และด้วยเสียงเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นที่มีระดับเสียงที่แตกต่างกัน เช่น เสียงแหลมสูงของปาดเหล็กและก้องวง และเสียงทุ้มต่ำของปาดหุ้มและแนนทวง จึงทำให้คุณลักษณะของเสียงเครื่องดนตรีในวงมีความกลมกลืนขณะทำการบรรเลงโดยจัดวางตำแหน่งโดยรอบของเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ เพื่อเป็นฐานเสียงและรับสัญญาณการบรรเลงได้อย่างทั่วถึง ทำให้การบรรเลงมีความคล่องตัวมากขึ้น

1.1.3) กลุ่มเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่เป็นกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองป่งโป่ง กลองเต่งถึง ลึง (จิ้ง) และสว่า (ฉาบ) คุณลักษณะ และศักยภาพของเครื่องดนตรี ใช้ตีควบคุมจังหวะหรือตีเพื่อเร่งเร้าให้บทเพลงเกิดความคึกคักสนุกสนานเร้าใจ โดยจัดวางตำแหน่งทางด้านหลังของวง ยกเว้นเฉพาะกลองเต่งถึงเท่านั้นที่จัดวางตำแหน่งทางด้านหน้าวง เนื่องจากถูกจัดให้เป็นเครื่องดนตรีที่เป็นครูของวง จึงเป็นที่นิยมเคารพกราบไหว้ของกลุ่มเจ้าหน้าที่

1.2) เครื่องดนตรีสากล เป็นการผสมผสานรูปแบบดนตรีสมัยใหม่ โดยการนำเอาเครื่องดนตรีสากลที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันมาบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีพื้นเมือง โดยแบ่งกลุ่มตามคุณลักษณะและศักยภาพในการบรรเลงออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มบรรเลงทำนองและประสานเสียงคอร์ด (Chord) และกลุ่มเครื่องดนตรีที่ใช้ตีประกอบจังหวะ หรือเครื่องกระทบ (Percussion Instruments)

1.2.1) กลุ่มบรรเลงทำนอง (Melody) และประสานเสียงคอร์ด (Chord)

ได้แก่ คีย์บอร์ด (Keyboard) กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) และกีตาร์เบส (Bass Guitar) คุณลักษณะและศักยภาพในการบรรเลงคีย์บอร์ด (Keyboard) มีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงตั้งแต่การเริ่มของบทเพลง (Intro) การบรรเลงเดี่ยว (Solo) การบรรเลงช่วงสุดท้ายของเพลง (Coda) การประสานเสียงคอร์ด (Chord) และการรวมถึงการเชื่อมโยงระหว่างบทเพลงต่อบทเพลง โดยจะมีกีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) ทำหน้าที่บรรเลงทำนอง (Melody) การบรรเลงเดี่ยว (Solo) รวมถึงการประสานเสียงคอร์ด (Chord) ร่วมด้วย และจะมีกีตาร์เบส (Bass Guitar) ทำหน้าที่รักษาจังหวะและบรรเลงโดยยึดเสียงที่เป็นรากฐานของคอร์ด (Chord) ในบทเพลง โดยจัดวางตำแหน่งการบรรเลงบริเวณด้านตอนกลางและด้านหลังของวงปี่พาทย์ล้านนา

1.2.2) กลุ่มเครื่องดนตรีที่ใช้ตีประกอบจังหวะ หรือเครื่องกระทบ

(Percussion Instruments) ได้แก่ กลองชุด (Drum Set) กลองคองกา (Conga) และกลองบองโก (Bongos) คุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรีในกลุ่มนี้มีบทบาทหน้าที่ในตีประกอบจังหวะในบทเพลงสมัยใหม่ทำให้บทเพลงมีความหนักแน่นและมีความรูปแบบของจังหวะที่หลากหลาย

2) การเรียบเรียงบทเพลง (Arrange)

การนำบทเพลงที่ได้รับความนิยมมาสร้างสรรค์ โดยการบรรเลงให้เหมือนเพลงต้นฉบับหรือบรรเลงให้แตกต่างจากเพลงต้นฉบับเรียกว่าคัฟเวอร์ (Cover) โดยแบ่งบทบาทหน้าที่การบรรเลงเครื่องดนตรีดังนี้

- 2.1) บทเพลงพื้นเมืองทั่วไปและบทเพลงในพิธีกรรมพืชมงคลจัดได้ว่าเป็นบทเพลงที่มีความสำคัญในวงปีพาทย์ล้านนาเป็นอย่างมาก เพราะบทเพลงประเภทนี้เปรียบเสมือนเป็นเพลงครู เช่น เพลงปราสาทไหว (เพลงแห่) เพลงมวย เพลงผัดหม้อยี่สิบ เพลงลงช่วง เป็นบทเพลงที่สืบทอดกันมาช้านาน นิยมใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองในการบรรเลงเป็นหลัก ภายหลังจากการพัฒนาเข้าสู่เทคนิคในการประยুক্তีบทเพลง สร้างรูปแบบท่วงทำนองและลีลาจังหวะที่เร้าใจแตกต่างจากรูปแบบเดิม ๆ ส่งผลให้บทเพลงพื้นเมืองกลับมาได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นทั้งจากกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเจ้าทรง กลุ่มผู้สูงอายุหรือกลุ่มเยาวชนที่มีใจรักและศึกษาบทเพลงพื้นบ้านล้านนา
- 2.2) บทเพลงลูกทุ่งเก่าและบทเพลงลูกทุ่งใหม่ เป็นบทเพลงที่มีลักษณะของบทเพลงมีทั้งคำร้องและทำนองสามารถสื่ออารมณ์และความหมายได้ด้วยเนื้อหาของบทเพลง เป็นที่นิยมของกลุ่มผู้ฟังทั่วไปเพราะสามารถจดจำและขับร้องตามได้ ทั้งนี้วงปีพาทย์ล้านนาได้นำบทเพลงประเภทนี้มาประยুক্তีใช้ โดยคัดเลือกบทเพลงที่ได้รับความนิยมในแต่ละยุคสมัย รวมถึงมีเนื้อหาสาระที่สื่อความหมายได้เข้ากับบริบทของงานที่นำไปใช้ เช่น เพลงนิราศเวียงพิงค์ ศิลปินทูล ทองใจ เนื้อหาบทเพลงพรรณนาถึงทัศนียภาพของเมืองเชียงใหม่ที่มีความงดงาม นิยมนำมาบรรเลงโดยเน้นกลุ่มผู้ฟังที่เป็นผู้สูงอายุหรือกลุ่มผู้ฟังที่อยู่ในช่วงยุคสมัยของบทเพลงนี้หรือเพลงควนพิศวาส ศิลปินผ่องศรี วรนุช เนื้อหาบทเพลงพรรณนาถึงการพลัดพรากจากคนรัก จึงนิยมนำมาบรรเลงในพิธีศพ และเพลงยาใจคนจน ศิลปินไมค์ ภิรมย์พร เนื้อหาบทเพลงพรรณนาถึงการใช้ชีวิตคู่ที่ต้องฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคร่วมกัน นิยมนำมาบรรเลงโดยเน้นกลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มพ่อบ้านแม่บ้านหรือกลุ่มผู้ใช้แรงงานในสังคมปัจจุบัน
- 2.3) บทเพลงสำเนียงภาษา เป็นเทคนิคในการใช้เพลงประยুক্তีของคณะปีพาทย์ล้านนาโดยการนำเอาบทเพลงที่มีสำเนียงเพลงที่ใกล้เคียงกันหลาย ๆ เพลงมาร้อยเรียงบรรเลงเป็นเพลงชุดเดียวกัน เช่น บทเพลงชุดมหากาธะ เป็นบทเพลงที่มีสำเนียงแขก ได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มเจ้าทรงที่เรียกว่า ผีเจ้านายหรือเจ้าทรงที่สืบสายจากเทพเจ้า (ฮินดู) เป็นการสร้างสรรค์บทเพลงแนวใหม่ที่มีจังหวะและท่วงทำนองที่สนุกสนาน ยังเป็นการสร้างความ

ประทับใจในรูปแบบของบทเพลงเพื่อสนับสนุนความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มเจ้าหน้าที่

- 3) วิธีการประยุกต์เครื่องดนตรี
- วิธีการประยุกต์เครื่องดนตรี เป็นการนำเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่สามารถดำเนินการทำนองได้มาเทียบเสียงให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับเสียงดนตรีสากล (Scale) ด้วยใช้เทคนิควิธีการเทียบเสียงเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละประเภท ดังนี้
- 3.1) ประเภทเครื่องเครื่องเป่า ได้แก่ แนน้อยและแนหลวง ใช้วิธีการเทียบเสียง โดยการปรับแต่งท่อแน (หลีแน) โดยตัดให้สั้นหรือเพิ่มความยาวของท่อแน ก็สามารถทำให้ปรับระดับเสียงของแนให้สูงขึ้นหรือต่ำลง
 - 3.2) ประเภทเครื่องตีที่ทำด้วยไม้ ได้แก่ ปาดเอกและปาดทุ่ม ใช้วิธีการเทียบเสียง โดยวิธีการถากไม้ได้ถูกปาดวิธีการดังกล่าวสามารถทำให้ปรับระดับเสียงของปาดเอกและปาดทุ่มให้สูงขึ้นหรือต่ำลงให้ได้
 - 3.3) ประเภทเครื่องที่ทำด้วยโลหะ ได้แก่ ก้องวง ใช้วิธีการเทียบเสียงโดยวิธีการถ่วงด้วยชันหรือยางมะตอยได้ถูกก้องวง วิธีการดังกล่าวช่วยให้สามารถปรับระดับเสียงของก้องวงให้สูงขึ้นหรือต่ำลงได้ตามความต้องการ
 - 3.4) ประเภทเครื่องที่ทำด้วยโลหะ ได้แก่ ปาดเหล็ก ใช้วิธีการเทียบเสียงโดยวิธีการเจียหรือใช้ค้อนทุบได้ถูกปาดเหล็ก วิธีการดังกล่าวสามารถทำให้ปรับระดับเสียงของปาดเหล็กให้สูงขึ้นหรือต่ำลงได้ตามความต้องการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved